

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

**Eläineettisen kasvatuksen kehittäminen
Fallkullan kotieläintilalla**

Kati Honkanen

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)
Arvioitavaksi jättämisaika 4/2016

www.humak.fi

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Kati Honkanen	Sivumäärä 40 ja 2 liitesivua
Työn nimi Eläineettisen kasvatuksen kehittäminen Fallkullan kotieläintilalla	
Ohjaava opettaja Miia Forstén	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Nuorisosiainkeskus-Fallkullan kotieläintila, Laura Paunonen	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli Fallkullan kotieläintilalla tapahtuvan eläineettisen kasvatuksen kehittäminen. Tavoitteena oli selvittää erilaisia menetelmiä ja tapoja kuinka eläineettisiä asioita voisi käsitellä lasten ja nuorten kanssa. Erityisesti kohteena olivat Fallkullassa 12–17-vuotiaille nuorille suunnatut kotieläinkurssit sekä koululaisten opastetut ryhmävierailut.</p> <p>Kehittämistyö tapahtui kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen menetelmillä. Tietopohjana käytin kehitys- ja kasvatopsykologian kirjallisuutta tarkastellakseni lasten ja nuorten eri kehitysvaiheita. Merkitykselliseksi koin erityisesti moraalien ja arvomaailman kehittymisen. Kehittämistyön menetelmänä olivat haastattelut sekä benchmarking. Tavoitteena oli ottaa mallia muilta ja tutkia kehittämis ehdotukset sen perusteella. Opinnäytetyötä varten suoritin haastattelut Animaliaassa sekä SEY:ssä. Järjestöt valitsin, koska molemmilla järjestöillä on pitkäaikainen kokemus eläineettisestä kasvatuksesta lasten ja nuorten parissa. Haastatteluiden tavoitteena oli selvittää kuinka yhdistykset ottavat eri ikäryhmät toiminnassaan huomioon ja minkälaisia hyviksi kokemia käytänteitä sekä haasteita heillä on eläineettisen kasvatuksen saralla. Halusin myös kuulla yhdistysten ajatuksia siitä, miksi he kokevat eläineettisen kasvatuksen merkitykselliseksi.</p> <p>Kehittämistyössä selvisi, että järjestöt joita haastattelin toteuttavat eläineettistä kasvatusta nojaten kasvatopsykologiaan ja nuorisotyöllisiin menetelmiin. Aihealueena lasten ja nuorten eläineettinen kasvatusta on tällä hetkellä vähän tutkittu. Aihe on kuitenkin ollut jonkin verran esillä muun muassa uuden kirjallisuuden ja oppaiden tiimoilta. Eläineettinen kasvatusta on lisätty vuonna 2014 uudistuneeseen opetussuunnitelmaan, joten sen käsittely esimerkiksi nuorisotaloilla voidaan katsoa koulun opetussuunnitelmaa tukeväksi nuorisotyöksi.</p> <p>Työn tilaaja on Fallkullan kotieläintila, joka on yksi Helsingin kaupungin nuorisosiainkeskuksen toimipaikoista. Työ tuotti tilaajalleen malleja eläineettisen kasvatuksen kehittämiseen. Opinnäytetyötä voi hyödyntää nuorille suunnattujen kotieläinkurssien uudistamisessa sekä koululaisten ryhmävierailujen opastuksessa. Opinnäytetyöstä voi saada ideoita ja perustaa eläineettisten asioiden käsittelyyn sekä Fallkullan kotieläintilalla että muilla nuorisotaloilla tai vastaavissa paikoissa.</p>	
Asiasanat eläineettinen, benchmarking, kehityopsykologia, moraalit, arvot	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Kati Honkanen	Number of Pages 42
Title Development of animal ethical upraising at Fallkulla animal farm	
Supervisor Miia Forstén	
Subscriber and/or Mentor Nuorisosiainkeskus-Fallkullan kotieläintila, Laura Paunonen	
<p>Abstract</p> <p>The prior meaning of the Bachelor's thesis was the development of animal ethical upraising at the Fallkulla animal farm, specifying in methods and manners how to handle such matters with children and youngsters. The biggest focus considered were the domestic animal courses for children aged 12–17 and the guided group visitations for grammar school students.</p> <p>The act of development was done by methods of qualification. As the basis I used literary of psychological raising and development to observe different phases of evolvement. I especially found the construction of moral and values to be very meaningful matters. As the method I used interviews and benchmarking. One of the main goals was to adapt parts of already achieved results and research, if possible, how to even enlarge the whole research basis. The interviews for the Bachelor's thesis were done with Animalia and SEY. Both of these companies are widely experienced with animal ethical upraising considering children and youngsters, and that's why I chose them to be interviewed. With interviews I tried to find out how different groups of ages have been notified within functioning and what kind of results they have practically achieved. Also the challenges and common meaning of animal ethical upraising were important points of the interviews.</p> <p>During the research of act of development concerning the companies being interviewed I found out that they effect animal ethical upraising by leaning on psychological raising and methods of youthwork. The animal ethical upraising of children and young people as a subject has so far been researched minorly. The subject has been brought up within recent literature and guidebooks concerning the subject, though minorly. In year 2014 animal ethical upraising was included in the renewed curriculum, so the handling of the subject for example in youth centres can be thought to be a supportive act of youthwork with the curriculum.</p> <p>The Bachelor's thesis was ordered by Fallkulla animal farm, which is one place of business of City of Helsinki youth centers. The ordered work produced models of development concerning animal ethical upraising. The thesis can be used for renewing the farm animal courses for the young ones, and also for the guidance for the group visitations of students. Also the ideas and basis for the handling of animal ethical matters in Fallkulla and similar places can achieve progress.</p>	
Keywords animal ethical, benchmarking, psychological raising, moral, values	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 TOIMINTAYMPÄRISTÖNÄ KOTIELÄINTILA	8
3 ARVOMAAILMAN JA MORAALIN MUODOSTUMINEN	9
3.1 Kouluikäisen lapsen kehitys	11
3.2 Kognitiivinen kehitys	13
3.3 Nuoruus	14
3.4 Arvot ja moraali	15
3.5. Nuoren oman elämän ohjaaminen	17
4 ELÄINETIIKKA KOULUN OPETUSSUUNNITELMASSA	18
4.1 Eläinetiikka käsitteenä	18
4.2 Opetushallitus	20
5 LAADULLISEN TUTKIMUKSEN MENETELMÄT	21
5.1 Opinnäytetyön menetelmät	21
5.2 Haastateltavien valinta	23
5.3 Aineiston kerääminen ja analyysi	24
5.4 Luotettavuus	25
6 PÄÄTELMÄT	26
6.1 Pedagogisuus kouluvierailujen perustana	26
6.2 Eläinetiikkaa ratkaisukeskeisesti	31
7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET	35
7.1 Johtopäätökset	35
7.2 Kehittämisehdotukset	37
7.3 Eri ikäryhmien huomioiminen	38
7.4 Lopuksi	39
LÄHTEET	40
LIITTEET	41

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöllä kehitetään Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskuksen Fallkullan kotieläintilan toimintaa. Opinnäytetyö keskittyy tilan eläineettisen kasvatustyön kehittämiseen 9-17-vuotiaiden lasten ja nuorten parissa.

Fallkullan kotieläintila on toteuttanut eläinperustaista nuorisotyötä vuodesta 1989. Tilalla on nuorille avointa toimintaa sekä erilaisia kerhoja. Toiminnassa mukana olevilla 12–17-vuotiailla nuorilla on mahdollisuus käydä erilaisia eläinkursseja, joissa opetetaan perustietoja eläinten hyvinvoinnista ja terveydestä.

Opinnäytetyö kehittää eläineettistä kasvatustyötä varsinkin eläinkurssien ja ryhmävierailujen osalta. Nykyisellään kurssisisältö keskittyy antamaan nuorille pääasiassa perustietoa kotieläimistä. Nautakurssilla esimerkiksi kerrotaan lehmän ruoansulatuksesta, eri tuotantomuodoista ja terveydenhoidosta. Eettisten kysymysten käsitteleminen on usein vähemmällä huomiolla. Kuitenkin eläimiin liittyvät eettiset kysymykset nousevat nuortenkin toimesta toiminnan aikana aika ajoin puheeksi. Eläimiin suhtautuminen yhteiskunnassa on usein ristiriitaista. Samaa eläinlajia koskevat säädökset poikkeavat hyvin paljon toisistaan riippuen siitä mihin tarkoitukseen eläin otettu. Esimerkkinä lemmikkinä elävän koiran elämä eroaa paljon koe-eläimenä elävästä koirasta.

Fallkullassa eläineettisiin aiheisiin on vuosittain panostettu erityisesti eläinten viikolla, jolloin on järjestetty aiheeseen liittyvää toimintaa nuorille. Toiminnan suunnittelussa on käytetty hyväksi SEY:n vuosittain julkaisemaa eläinten viikon materiaalia. Nuorille on järjestetty muun muassa tietovisoja sekä keskusteltu kyseisen vuoden teemaeläimistä. Nuorten kanssa on myös pohdittu ”kuinka minä voisin olla ystävällisempi eläimille”- aiheisia teemoja sekä nuoret ovat päässeet rakentamaan Fallkullan eläimille lisää virikkeitä.

Fallkullan kotieläintila on nimensä mukaisesti kotieläintila, joka ei tyypiltään vastaa nykyajan eläintenkasvatustiloja. Opinnäytetyössä pohditaan, kuinka toiminnassa mukana oleville nuorten ja koululaisryhmien kanssa voisi käsitellä myös eläinten kasvatuksesta nykyajassa sekä tarkastella ihmisen ja eläimen välistä

suhdetta. Pohdittavana on myös kuinka saada nuoret näkemään eläimet omana itsenään eikä vain osana ruoantuotantoketjua. Nuoret eivät voi välttyä näkemästä tai kuulemasta ”sikavideoiden” kaltaista materiaalia. Internet on täynnä kauhukuvia ja videoita eläintuotantolaitoksista. Nuorisotalon ei ole tarkoitus kasvatustyöllään järkyttää ja lisätä nuorten huolia vaan puida asioita keskustelemalla ja pohtimalla samalla lisäten eläintietoutta. Nuoria tuetaan omien mielipiteiden muodostamiseen ja niiden esille tuomiseen.

Tietoperustana käytetään nuoren kehittymisen tarkastelua. Kehittymisen kaareen perehdytään, jotta saadaan käsitys kasvuvaiheiden eri herkkyyksistä ja ymmärrys tiedon vastaanottamiseen ja sen seurauksiin. Jotta nuorisotalolla tapahtuva ohjaustyö olisi laadukasta, tulee ohjaajan ymmärtää nuoren kasvun ja kehityksen vaiheita. Ohjaustyö on myös tehokkaampaa kun voidaan ottaa erikikäiset lapset ja nuoret huomioon ja tarjota heille ikäryhmän mukaista ohjausta ja opetusta. Eläinetiikka on ennen kaikkea asioiden pohtimista ja omien mielipiteiden ja arvojen muodostamista. Tätä varten ohjaajan tulee olla tietoinen lapsen ja nuoren kehityksen vaiheista ja valmiuksista ikäryhmän mukaiseen pohdintaan.

Nuorisotalolla kasvatuksen tulee olla eettisellä pohjalla ja nuoria tulee suojella liialliselta julmuudelta. Nuorille ohjautuvan materiaalin tulee olla asiallista, mutta ei kuitenkaan peittelevää tai asioilla repostelemaa vaan mahdollisimman totuudenmukaista, asioita kauhistelematta.

Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa selkeä suunnitelma Fallkullan kotieläintilan eläineettisen kasvatustyön kehittämiseksi. Tarkoituksena on perehtyä kuinka 12–17-vuotiaille nuorille suunnatuille eläinkursseille voitaisiin lisätä eläineettistä pohdintaa. Kurssien asiasisältöä ei ole tarve muuttaa, vaan enemmänkin tuoda siihen lisää uusia näkökulmia. Tavoitteena on myös miettiä kuinka peruskouluikäisten ryhmävierailujen opastamiseen voisi tuoda eläineettisiä näkökulmia tukemaan myös opetushallituksen määräämää koulujen tekemää eläineettiskasvatustyötä kohtaan.

2 TOIMINTAYMPÄRISTÖNÄ KOTIELÄINTILA

Fallkullan kotieläintila on perustettu vuonna 1989 Ruotsista saadun idean pohjalta. Fallkullassa nuoret pääsevät tutustumaan erilaisiin kotieläimiin: lehmiin, hevosiin, vuohiin, lampaisiin, sikoihin, kaneihin, ankkoihin ja kanoihin. Eläinlajit ovat perinteisiä suomalaisia kotieläimiä, joissa suositetaan suomalaisia maatiaisrotuja. Fallkullassa 9-17-vuotiailla lapsilla ja nuorilla on mahdollisuus osallistua muun muassa navetta- ja tallitöihin, eläinten hoitoon, piha- ja puutarhatöihin sekä erilaisiin kädentaitoihin. Fallkulla tarjoaa nuorille toimintaa kuutena päivänä viikossa erilaisten kerhojen ja avoimen toiminnan muodossa. Fallkullan kotieläintila nuorisotalona perustaa toimintansa pitkälti non-formaaliin oppimiseen. Eläinten parissa toimiminen tarjoaa nuorille oppimista tekemisen kautta. Samalla kun nuoret oppivat jatkuvasti uusia asioita eläimistä, heidän omat psyykkiset taidot kehittyvät muun muassa ryhmätöytäitojen ja empatian kehittymisen osalta. Tilalla on vakiintunut vertaisohjaajatoiminta. Koulutetut vertaisohjaajat pitävät tilalla kahdesti viikossa navettakerhoa 9-11-vuotiaille nuorille. Lisäksi tilalla toimii hevoskerho, poikien toimintaklubi sekä kahvilaryhmä.

Nuorilla on myös mahdollisuus tulla Fallkullaan osallistumatta navettatöihin. Tilan yläkerrassa ovat nuorisotilat kavereiden tapaamista, oleilua ja pelaamista varten. Kerran kuussa 12–17-vuotiaille nuorille järjestetään pidennetty perjantai-ilta, jolloin ei ole navettatoimintaa ja ohjelmasta vastaavat usein nuoret itse. Nuorille järjestetään toimintaa ympäri vuoden. Kesäaikaan nuorille järjestetään suosittuja päiväleirejä sekä avointa toimintaa navetassa. Fallkulla on myös merkittävä kesätyöpaikan tarjoaja 16–17-vuotiaille nuorille. Muina loma-aikoina tilalla järjestetään avoimen toiminnan lisäksi erilaisia leirejä, retkiä ja kursseja. Joka toinen vuosi tilalla järjestetään alueellinen tapahtuma, Joulurauhan julistus. Tilan kahvila toimii ympärivuoden sunnuntaisin kahvilaryhmän pitämänä ja kesäaikaan 16–17-vuotiaiden kesätyöntekijöiden toimesta. Nuorille toiminta on ilmaista (lukuun ottamatta kesäleirejä) ja ilmaisen jäsenkortin hankkimalla pääsee mukaan toimintaan.

Fallkulla on myös suosittu perheiden ja erilaisten ryhmien retkikohde ja siellä vieraileekin vuosittain noin 60 000 henkilöä. Koululaisryhmille kuuluu vierailuun noin tunnin mittainen opastettu kierros, jossa kerrotaan tilan toiminnasta sekä esitellään eri kotieläimet. Ryhmävierailut ovat hyvin suosittuja ja kevään sekä alkusyksyn vierailuajat loppuvat usein kesken. Ryhmävierailut ovat maksullisia ja ne varataan aina etukäteen.

3 ARVOMAAILMAN JA MORAALIN MUODOSTUMINEN

Nuoruus voidaan jakaa eri vaiheisiin: varhaisnuoruus (n.11–14 v.), keskinuoruus (n. 14–18 v.) ja myöhäisnuoruus (n. 19–25 v.) (Kronqvist, Pulkkinen 2007, 166). Nuoruuden jaottelu eri ikäryhmiin, jotka perustuvat nuoruuden eri kasvu- ja kehitysvaiheisiin saattavat olla hieman erilaisia lähteestä riippuen. Yleensä vaihtelut ovat kuitenkin vain vuoden tai kahden heitolla.

Nuoruuden kehitystehtävinä ovat muun muassa kehittää yksilön maailmankatsomusta, arvomaailmaa ja moraalia, jotta hän voi elää itselleen mieluisaa elämää (Dunderfelt 2011, 85). Näiden kehittymiseen vaikuttaa ympäristö ja lähiyhteisö, jossa yksilö elää. Vaikka ympäristö vaikuttaa arvomaailman kehittymiseen, tulee yksilön rakentaa oma henkilökohtainen arvomaailma.

Erik H. Erikson (1902–1994) oli kehityspsykologiaa tutkiva psykologi. Eriksonin psykososiaalinen kehitysteoria perustuu ihmisen koko eliniän jatkuvaan persoonallisuuden kehittymiseen, joka jäsentyy kahdeksaan eri vaiheeseen. Vaiheita hän kutsui psykososiaalisiksi kriiseiksi. Vaiheet ovat erilaisia ikäsidonnaisia kehityskausia ihmisen elämässä joilla on tietty järjestys. Jokaisen vaiheen kehitys on yhteydessä seuraavien vaiheiden kehitykseen ja myös yksilön aikaisempi kehityshistoria muovaa kehitystä. Yksilö voi työstää kaikissa kehitysvaiheissa aiempaa kehityshistoriaa ja kehityksen lopputulos ei ole ennalta määriteltävissä. Yksilö määrittää itse minuutensa suhteessa menneeseen ja tulevaan. Kriisejä hän piti tehtävinä tai haasteina, jotka yksilön on jokaisessa kehitysvaiheessa kohdattava. Kriisien luonne ja lopputulos vaikuttavat siihen millaiseksi persoonallisuus rakentuu ja minkälainen käsitys yksilöllä on itsestään. (Lehtinen, Kuusinen, Vauras 2007, 23.) Eriksonin kehitysteoria antaa toiveikkaan käsityksen

ihmisen elämän kaaresta. Kehitysteoria tukee nuorisotaloillakin tehtävää kasvatustyötä, jossa nuorta kannustetaan luottamaan tulevaisuuteen ja sen tuomiin mahdollisuuksiin sekä kantamaan vastuuta omasta toiminnastaan ja sen tuomista seurauksista.

Lapsen ja nuoren kyky vastaanottaa ja käsitellä eri asioita voimistuu iän myötä. Herkkyyskaudet kulkevat voimistuen ja vaimentuen kasvun mukana. Tietyissä ikävaiheissa lapsi ja nuori vahingoittuu herkemmin, joten kasvatuksen ja opetuksen tulee tukea näitä kausia. (Höynälänmaa 2000, 179.) Opetuksen ja ohjauksen laadusta ja luonteesta on vastuussa opettaja/ohjaaja, jonka tulee suunnitella toiminta niin, että se vastaa ja tukee lapsen ja nuoren eri kehityskausia.

Oppimisen motivoivuuteen vaikuttaa yksilön halu oppia ja sopivan vaikeustason löytäminen. Motivoivuuteen vaikuttaa lisäksi muun muassa sosiaaliset mahdollisuudet ja oppimisen hyödyllisyys. Kun yksilö tuntee pystyvänsä tekemään jotakin muiden hyväksi, kokee hän sitä kautta oppimisen motivoivammaksi. Hyödyllisyys liittyy myös omaan hyötyyn ja varsinkin sellaisiin joilla on vaikutusta lähiympäristöön. (Tanner 2000. 75.)

Oppimisympäristönä Fallkulla on jo valmiiksi motivoiva nuorille. Nuoret tulevat Fallkullaan hoitaakseen eläimiä ja tavatakseen kavereita ja ohjaajia. Nuorten jo valmis kiinnostus eläimiin helpottaa eläineettisten asioiden käsittelyä. Useimmiten eteen tuleva motivaatioon liittyvä ongelma Fallkullassa on, että nuoret eivät malttaisi olla aina eläinkursseilla, koska silloin he ovat kyseisen illan pois normaalista navettatoiminnasta ja eivät pääse viettämään koko iltaa eläinten parissa. Kurssien sisältö rakentuu niin, että teoriaa on noin yhden tunnin ajan, jonka jälkeen ryhmä siirtyy navetan puolelle harjoittelemaan kyseisen kurssin asioita käytännössä. Illan päätteeksi on aina teoriakoe. Fallkullaan ryhmävierailulle tulevat koululuokat ovat eri lähtötilanteessa. Ryhmävierailu kuuluu oppilaiden koulupäivään ja heidän oletetaan siihen osallistuvan. Ohjaajalta erilaisten ryhmien veto vaatii hyvää tilannetajua mukautuakseen ryhmän tarpeiden mukaiseksi. Ohjaajan tulee saada esiteltyä tilan toiminta ja eläimet niin kiinnostavasti, että oppilaat jaksavat kiinnostua ja kuunnella tunnin mittaisen esittelyn. Ryhmävierailut tukevat koulun opetusta maatalaeläimistä ja eläinetiikasta. Kun nuoret

pääsevät kokemaan ja näkemään koulussa opetetut asiat käytännössä, antaa se vahvistusta opetukselle.

Identiteetin rakentumiseen kuuluu myös oma reflektiivisyys, kyky havainnoida ja tunnistaa omia kokemuksia, tunteita ja ajatuksia. Nuoren mielipide joihinkin asioihin saattaa olla hyvinkin ehdoton, mutta toisaalta hän voi olla hyvin pohdiskeleva ja eri asioita vertaileva. Psyykkiset toiminnot kehittyvät kun nuori toimii suhteessa ympäristöönsä. Ajatteleva, tunteminen ja havaitseminen ovat kaikki toimintoja, jotka vahvistuvat ja monipuolistuvat nuoren kasvun mukana. (Kronqvist, Pulkkinen 2007, 32, 180.)

3.1 Kouluikäisen lapsen kehitys

Kyky empatiaan vaikuttaa paljon lapsen moraaliarvojen kehittymiseen ja miten hän tekee päätöksiä ja kuinka toimii niiden perusteella (Kronqvist, Pulkkinen 2007, 160). Kouluikäisen lapsen psyykkinen itsesäätelykyky kehittyy. Lapsi kykenee pikku hiljaa toimimaan ryhmässä ja tekemään annettuja tehtäviä itsenäisesti. Itsesäätelyn kehittyminen vaikuttaa oppimiseen ja motivoi ottamaan selvää uusista asioista. Se näkyy myös omien tunteiden säätelynä, oman tekemisen ja suoriutumisen arvioimisena. Tiedonhaku on lapsen itsensä ulottuvilla ja se on usein kiehtovaa, mutta se voi myös olla ahdistavaa ja pelottavaa. Lapsen kehittyvä kyky pohtia eri asioita helpottaa omien mielipiteiden kehittymistä ja maailman hahmottamista eri tavalla kuin ennen. (mt., 140.)

9-10-vuotiaan lapsen yksilöllisyys vahvistuu. Lapsi kertoo yhä enenevässä määrin omia mielipiteitään ja pitää kiinni oikeuksistaan. Lapsi saattaaakin ruveta esittämään kriittisiä mielipiteitä esimerkiksi opettajaa kohtaan. (Dunderfelt 2011, 82.) Kriittisten mielipiteiden ilmaisua voidaan pitää kuitenkin toivottavana. Niiden kautta on mahdollista herätellä pohtivaa keskustelua ja samalla vahvistaa lapsen oman mielipiteen muodostamista. Kriittistä keskustelua voidaan myös pitää tiedon sulatusuunina. Ilman sitä tieto jää vajavaiseksi ja kriittinen ulottuvuus jää puuttumaan. (Brenifier 2009, 38.)

Kouluikäisen lapsen looginen päättelykyky on vielä kehitysvaiheessa, vaikkakin hän kykenee käyttämään ajattelussaan loogisia päätelmiä. Lapsi saattaa tarvita oppimisen tueksi konkreettisia välineitä ja esimerkkejä. Lapsen jäsentelykyky kehittyy myös ja hän kykenee esimerkiksi hahmottamaan, että kaikki koirat eivät ole samanlaisia, vaan on olemassa erirotuisia koiria. (Nurmiranta, Lepämäki, Horppu 2009, 35–36.)

Kouluikäisen lapsen kehittymiseen kuuluu myös konkreettisten operaatioiden vaihe. Tässä kehitysvaiheessa lapsen kyky tehdä päätelmiä muistin ja mielikuvituksen varassa kehittyy. Lapsen kyky tarkastella asioita myös muiden näkökulmasta kehittyy ja hänen tunne-elämä ja sosiaaliset suhteet muuttuvat joustavammiksi. (Kronqvist, Pulkkinen 2007, 143–144.)

Koulussa ja muissa tietoisten opetustilanteiden paikoissa oppimista tapahtuu myös ilman tarkoituksellista opetusta tai ohjaamista. Tunteet ehdollistuvat tiettyihin tilanteisiin, ärsykkeisiin ja ihmisiin, jolloin itse oppimistapahtuman ajankohta voi olla vaikea määritellä. Aina lapselle ja nuorelle sisäisesti rakentuneet mallit eivät vastaa todellisuutta. Näitä kutsutaan kognitiivisiksi konflikteiksi. Nämä tilanteet ovat hyödyllisiä varsinkin silloin kun joku on viemässä niitä eteenpäin auttamalla pohtimaan ja mukauttamaan lapsen ja nuoren malleja enemmän todellisuutta vastaaviksi. Lapsen tai nuoren kuullessa erilaisia näkemyksiä asioista, hänen on tällöin tarkastettava myös omaa kantaansa asioista. (Ahokas, Ferchen, Hankonen, Lautso & Pyysiäinen 2014, 31.) Vastaavanlaisia tilanteita tapahtuu silloin tällöin myös kotieläintilalla. Lapset ymmärtävät hyvin milloin eläin on tyytyväisen oloinen, se esimerkiksi makaa rauhallisesti ja märehtii. Lapset huomaavat myös kun eläin ilmaisee kipua tai pelkoa. Joskus eläimet sairastuvat ja niille täytyy tehdä välttämättömiä hoitotoimenpiteitä kuten antaa lääkepistos. Eläin reagoi usein pistämiseen jännittymällä ja koittaen ehkä paeta. Näissä tilanteissa jos lapsia ja nuoria on paikalla, tulee heille selittää mistä on kyse. Mikäli he eivät hahmota tilanteen kokonaisuutta (eläin on sairas ja se täytyy lääkittää) he saattavat ymmärtää tilanteen niin, että eläintä satutetaan. Lähtökohtaisesti eläimet pyritään totuttamaan erilaisiin hoitotoimenpiteisiin joita ne saattavat elämänsä aikana kohdata eläinten itsensä ja työntekijöiden turvallisuuden vuoksi.

Kouluiässä lapsi oppii peilaamaan itseään muihin ihmisiin ja maailmaan. Samaistumisen kohteena ovat vanhemmat, mutta myös muut aikuiset ihmiset lapsen elämässä kuten opettajat. Lapsi vertaa itseään helposti muihin ja heidän mielipiteisiinsä. Kyky käsitellä omia heikkouksia on haavoittuvainen ja lapsi tarvitseekin paljon kannustusta ja tukea oman minäkäsityksen luomiseen. Lapsella on ihanteita, joiden kaltaiseksi hän tavoittelee pääsevänsä. Unelmat ja toiveet toimivat kantavina voimina kehityksessä. (Kronqvist, Pulkkinen 2007, 148.)

Ongelmat lapsen kehitysvaiheissa voivat näkyä alemmuuden ja riittämättömyyden tunteina. Esimerkiksi kiusaaminen voi aiheuttaa pelkoa ja turvattomuutta. Lapsi voi kokea, ettei selviä jostain tilanteesta. Voimakkaat negatiiviset tunteet vievät voimia oppimiselta. (mt., 150.)

3.2 Kognitiivinen kehitys

Psyykinen kehitys voidaan jakaa kolmeen osa-alueeseen: kognitiivinen kehitys, persoonallisuuden kehitys ja motivationaalinen toiminto. Nuoren kehityksessä nämä ovat yhtäläisiä, mutta käsitteellisinä eri asioita. (Kronqvist, Pulkkinen 2007, 32.)

Kognitiivinen kehitys merkitsee havaitsemisen, ajattelun, kielen, muistin ja oppimisen kehittymistä. Lapsuusiän kognitiivinen kehitys heijastuu maailman tutkimisena hyvin kokonaisvaltaisesti. Kouluikäisellä oppimiseen liittyy myös paljon tiedonkäsittelyn valmiuksia ja asioiden ymmärtämistä. Nuoren murrosiän tuomat muutokset tuovat korostuneisuutta käytökseen. Nuori saattaa käyttäytyä ristiriitaisesti ilmaistessaan itseään ja toimii korostuneesti tuntemustensa pohjalta. (mt., 169.) Eri-ikäisten lasten erot kognitiivisessä kehityksessä vaikuttavat opetuksen suunnitteluun. Eri-ikäiset lapset huomioivat puheessa eri asioita ja ymmärtävät sen vaihtelevasti. Käsiteltävät aiheet kannattaa valita tarpeeksi läheltä lasten omaa maailmaa ja varmistaa että käsiteltävä termistö on riittävän selvä. Mitä nuorempia lapset ovat, sitä enemmän he hyötyvät konkreettisista harjoiteista ja ryhmäkeskusteluista. (Kurki & Tomperi 2011, 19.)

Nuoruuteen kuuluu oman ajattelumaailman rakentaminen. Nuori saattaa kyseenalaistaa oppimaansa ja tarkastella asioita kriittisesti, mikä kertoo itsenäisen ajattelun harjaantumisesta. Itsenäisen ajattelumallin kehittymistä tulisikin tukea. Nuori on helposti altis kaikella uudelle ja kiinnostuu herkästi erilaisista aatteista ja ideologioista. (mt., 169.) Luukka toteaa nuorten herkistymisen eläinoikeusaatteelle on tyypillisimmillään tytöillä 14–17-vuotiaana ja pojilla 16–19-vuotiaana (Luukka 1998, 128).

Nuoruuteen kuuluu minäkeskeisyys, jolloin nuoren on vaikea kestää kritiikkiä ja hän keskittyy paljon siihen, mitä muut hänestä ajattelevat (Kronqvist, Pulkkinen 2007, 170). Nuoren minäkeskeisyyden kehittymistä voidaan tukea esimerkiksi itsetuntoa vahvistamalla.

Kognitiivisellä dissonanssilla tarkoitetaan tilannetta, jossa henkilön asenteet ja aatteet ovat ristiriidassa toimintaan. Ilmiö on hyvin tavallinen ja tarkoittaa sitä, että henkilö kannattaa esimerkiksi luomutuottamista, mutta ei kuitenkaan kaupassa asioidessaan valitse ostoskoriinsa kyseisiä tuotteita. Mikäli henkilö kokee tilanteen liian ristiriitaiseksi, yrittää hän tapainottaa tilannetta muuttamalla asennettaan, kognitioitaan tai käyttäytymistään. Henkilö pyrkii ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten saattelemana perustelemaan omaa käyttäytymistään ja muuttamaan asennettaan käyttäytymisensä mukaiseksi. (Ahokas ym. 2014, 68.)

3.3 Nuoruus

Nuoruus on mullistavaa aikaa. Nuori kypsyy fyysisesti sekä henkisesti kohti aikuisuutta. Nuori pääsee rakentamaan omaa minäkuvaansa sekä rakentamaan kykyjään itsenäiseen elämään ihmissuhteiden sekä koulun ja harrastuksien kautta. Nuori itsenäistyy vähitellen irti vanhemmistaan toimiakseen itsenäisenä ja vastuullisena yksilönä. Suurimmat biologiset muutokset tapahtuvat nuoruuden alkuvaiheessa, murrosiässä.

Varhaisnuoruuden merkittävimmät psykososiaalisen alueen muutokset ovat kapinointi vanhempia ja muita auktoriteetteja vastaan sekä kaveri- ja ystävyys-suhteiden luominen ikätovereiden kesken. Keskinuoruudessa pinnalla ovat

usein identiteettikysymykset ja oman minäkuvan selkiyttäminen. Myöhäisnuoruuteen kuuluvat laajenevat identiteettikysymykset sekä aatteelliset ja oman minuuden pohtiminen suhteessa maailmaan. (Kronqvist, Pulkkinen 2007, 167.)

3.4 Arvot ja moraalit

Moraalin kehittyminen edellyttää emotionaalisia sekä kognitiivisia kykyjä. Moraalinen tunneperusta muodostuu kyvystä empatiaan sekä syyllisyyden ja häpeän tunteista. Jotta moraalinen ajattelu ja harkinta olisivat mahdollisia, on ihmisen kyettävä ymmärtämään oikean ja väärän ero ja kyettävä käsitteelliseen ajatteluun sekä vaihtamaan eri näkökulmia. Kouluikäiset lapset korostavat moraalijattelussa toimimista muiden ihmisten odotusten mukaan ja heidän auttamistaan. Tasavertaiset säännöt ovat lapsille tärkeitä ja he ymmärtävät niiden merkitykset koulussa ja leikeissä. Myöhemmällä iällä nuori kypsyy lain ja järjestyksen moraalisiin, jossa hän ymmärtää lakien tarkoitusperän. Nuori oppii ymmärtämään myös yleisen hyödyn tärkeyden verrattuna yksilön hyötyyn. (Ahokas ym. 2014, 36.) Aikuiselle tyypillisten ajattelun abstraktisuuden ja loogisuuden tason nuori saavuttaa usein murrosiän kynnyksellä. (Nurmi 2006, 256.)

Moraalin tasot jaettuna kolmeen eri luokkaan Lawrence Kohlbergin mukaan:

1. Esimoraalinen taso

- Oikean ja väärän teon vaikutus välittömiin seurauksiin. Auktoriteetti on voimakas hyvän ja pahan teon määrääjä. Moraalikäsityksen perustaksi muotoutuu oma mielihyvä. Maailmankatsomus on tässä vaiheessa vielä hyvin mustavalkoinen.

2. Sovinnaisen moraalin taso

- Oman vanhemman ja opettajan auktoriteettihahmo laajentuu moninaisemmaksi. Moraalin perustaksi nousevat yleiset ja yhteiset säännöt ja arvot.

3. Periaatteellisen moraalin taso

- Moraalin perustana toimivat yhteiskunnan periaatteet ja säännöt sekä omat periaatteet. Yksilö oppii tunnistamaan periaatteiden ja sääntöjen

suhteellisuuden, jotka eivät aina välttämättä päde joka tilanteessa. Kohlbergin mukaan kaikki yksilöt eivät saavuta tätä tasoa.

(Nurmiranta ym. 2009, 69–70.)

Nuoren moraalin kasvua ja arvojen opetusta on hyvä tukea. Arvot ja moraali kehittyvät oman perheen ja ympäristön yhteisvaikutuksesta. Nuoren tietoinen arvopohdinta tapahtuu vasta varhaisaikuisuudessa. Arvopohdintaa voidaan tukea esimerkiksi auttamalla nuorta kehittämään ja punnitsemaan omia arvojaan. Arvopohjan ja empatian kehittymiseen auttaa myös esimerkiksi vapaaehtoistyö, jossa nuori pääsee käytännönläheisesti pohtimaan omia arvojaan ja auttamaan toisia ihmisiä. Arvopohjan kasvatusta voidaan tehdä niin kotona, koulussa kuin nuorisotalollakin. (Kronqvist, Pulkkinen 2007, 191.)

Arvoa lievempi käsite on asenne. Asenteilla käsitetään arvioita sosiaalisen maailman kohteista. Asenne voidaan mieltää joko positiiviseksi tai negatiiviseksi. Asenteet muovautuvat yksilön kokemuksista ja ohjaavat valintoja esimerkiksi ruokakaupassa. Yksilön käyttäytymiseen asenteiden mukaisesti vaikuttavat sosiaaliset odotukset ja henkilön usko omista vaikutusmahdollisuuksistaan. Asenteiden muuttamiseen vaikuttaa halu saada omaksumansa asenteet sopusointuun keskenään. Toisten ihmisten vaikutus asenteiden muutoksiin on myös vaikuttava. Nuorella ristiriitaa saattaa aiheuttaa esimerkiksi hyvän ystävän alkoholin käyttö. Nuori pitää kaveriaan hyvänä ystävänä, mutta ei hyväksy hänen alkoholin käyttöönsä. Tilanteen ristiriitaisuus saattaa aiheuttaa nuorelle hämmennystä. Tällaisessa tilanteessa nuori voi koittaa muuttaa joko ystävänsä asenteita ja omiaan suhteessa epätoivottuun asiaan. Asenteiden muodostamiseen voi myös vaikuttaa se kuka väitteen kertoo. Väite hyväksytään usein helpommin, mikäli sen esittäjänä on joku asiantuntija. Tällöin varsinaisen väitteen pohtiminen ja arvioiminen voi jäädä vähemmälle huomiolle. (Ahokas ym. 2014, 65–66,71.)

3.5 Nuoren oman elämän ohjaaminen

Nuoren kokema onnistuminen oman elämänsä ohjaamisessa luo pohjan hyvälle itsetunnolle, myönteiselle kehitykselle ja hyvinvoinnille. Nuoren henkilökohtaiset ikäsidonnaiset tavoitteet kuten koulutuksen ja ammatin valinta ja niiden ratkaiseminen vaikuttavat nuoren kokemaan hyvinvointiin. Tärkeänä osana on nuoren oma usko omiin mahdollisuuksiin saavuttaa asettamansa tavoitteet. Nuoren hyvä ongelmanratkaisutaito lisää hyvinvointia eri elämäntilanteissa. Nuori ohjaa omaa elämäänsä tekemällä erilaisia valintoja ja toimimalla niiden mukaisesti. Nuoren oman elämän ohjaaminen tapahtuu niissä puitteissa, joita nuoren ikäsidonnainen kehitysympäristö hänelle tarjoaa: yhteiskunta ja kulttuuri luovat erilaisia haasteita ja rajoituksia nuoren valinnoille, ja aiemmat ratkaisut ohjaavat myöhempiä mahdollisuuksia. Näiden lisäksi myös yksilöön itseensä liittyvät tekijät rajoittavat oman elämän ohjausta. Kyvykkyys, aiempi menestys tietyillä elämäalueilla ja temperamenttipiirteet (kuten sosiaalisuus ja ulospäin suuntautuminen) ohjaavat nuoren oman elämän suuntaamista. (Nurmi 2006, 263.)

Oman elämänsä ohjaamisen ja siihen liittyvien valintojen, suunnittelun ja näissä onnistuneisuuden arvioinnin nuori muodostaa erilaisia käsityksiä omasta itsestään. Onnistuminen luo pohjaa positiiviselle minäkuvalle kun taas epäonnistumiset voivat johtaa negatiiviseen minäkuvaan ja heikkoon itsetuntoon. Kyky käsitellä kielteistä palautetta myönteiseen sävyyn on tärkeässä roolissa.

Nuoren käsitys omasta itsestään on pohjana sille, miten hän myöhemmin suunntaa omaa elämäänsä. (mt., 266.)

Nuoren tavoitteet ja valinnat elämässä eivät useinkaan ole yksilöllisesti pohdittuja, vaan ne saattavat pohjautua vanhemmilta, kavereilta tai tiedotusvälineistä saatuihin malleihin. Nuorten oman elämän suunnittelu pohjautuu usein aiemmin opittuihin ja automatisoituneisiin ratkaisutapoihin tai suoraan muilta ihmisiltä harkinnatta omaksuttuihin toimintamalleihin. Nuoren arvioidessa onnistumista ja epäonnistumista eri asioissa ovat tunteet usein tietoisien pohdinnan etusijalla. (mt., 268.)

4 ELÄINETIIKKA KOULUN OPETUSSUUNNITELMASSA

Eläinetiikan käsittely oppitunneilla lisättiin vuonna 2014 uudistuneeseen opetus-suunnitelmaan. Tätä aiemmin eläinetiikka löytyi opetussuunnitelmasta, mutta ei yhtä laajassa mittakaavassa kuin nykyisin. Jotta eläineettistä kasvatusta voidaan tehdä, on osattava erottaa esimerkiksi eläinetiikka eläinsuojelusta.

4.1 Eläinetiikka käsitteenä

Eläinetiikka kyseenalaistaa ihmisen ja eläimen välistä suhdetta. Se pohtii esimerkiksi eläimen moraalista arvoa ja ihmisen oikeutta eläimen hyväksi käyttöön. Eläinetiikassa pyritään perustelemaan asiat järkeen vetoavilla argumenteilla kun taas eläinsuojelussa lähestymistapa on emotionaalisempi. (Animalia 2012, 4.)

Eläineettisistä kysymyksistä puhuttaessa tunteet ovat usein pinnalla. Eläinten hyväksikäyttö on arkipäiväistä esimerkiksi ruoantuotannon kautta. Osa ihmisistä hyväksyy eläinten hyväksikäytön täysin tai osittain ja jotkut ihmisistä eivät hyväksy sitä missään muodossa. Nuorten kanssa keskustellessa eläineettisistä asioista mielipiteitä on usein helppo saada. Se millä tasolla ja millä keinoilla asioista puhutaan, on ohjaajan vastuulla. Ahokas kirjoittaa siitä, kuinka hallittavissa oleva määrä ahdistuneisuutta voi motivoida henkilöitä käsittelemään asioita syvällisemmin, mutta liiallinen pelko voi lamauttaa sekä vähentää motivaatiota ja kognitiivista kapasiteettia. (Ahokas ym. 2014, 73.)

Lapsille suunnatun ”Nakki lautasella”- kirjan kirjoittaja Elina Lappalainen korostaa aikuisten vastuuta kertoa lapsille mistä ruoka on peräisin. Aihetta saatetaan usein pitää kiusallisena ja tästä syystä aihe saatetaan kiertää tai ohittaa kokonaan. Lappalainen ei kannata asiasta valehtelua, mutta kokee että lapsia ei saa kuitenkaan järkyttää tarkoituksella. Hänen mielestään ruoan alkuperästä voi puhua lapsen ikätason mukaan. (Yhteishyvä 2016)

Työssäni koululaisten ryhmävierailuja ohjatesani olen välillä kohdannut nuoria, jotka eivät ymmärrä esimerkiksi mitä tarkoittaa kun eläin menee teuraaksi tai he

eivät tiedä, että sikoja kasvatetaan siksi, että niistä saadaan lihaa. Opastuskieroksella koululaisille kerrotaan perustietoja eläimistä mukaanlukien niiden käyttötarkoitukset teollisuudessa.

Yhteiskunnan suhtautuminen eläimiin on ristiriitaista. Samaa eläinlajia koskevat lainsäädännöt riippuvat siitä, mihin oloihin eläin on otettu. Esimerkiksi lemmikki-koiraa koskevat eri pitosäädökset kuin koe-eläinkoira. Vilka kirjoittaa omasta näkemyksestään yhteiskunnasta, kuinka se ei kohtele eläimiä yksilöinä, vaan ennemminkin turkis- ja lihateollisuuden materiaalina ja raaka-aineena. (Vilka 2009, 22.) Vilkan näkemystä eläinten asemasta nyky-yhteiskunnassa on helppo ymmärtää. Isot tuotantotilat isoine eläinmäärineen yhdistettyinä lakisääteisiin eläinten kasvatusoloihin eivät välttämättä anna myöden eläinten yksilölliseen kohteluun ja hoitoon. Yksinkertaisimmillaan naudat ovat lihakarjatilalla sen vuoksi, että niistä saadaan tuotettua lihaa. Eläimen arvo mitataan sen tuottaman hyödyn perusteella. Eläimet ovat nimensä mukaisesti tuotantoeläimiä eivätkä ole rinnastettavissa lemmikkieläimiin. Silti monikaan ei olisi valmis pitämään omaa lemmikkieläintään samankaltaisissa oloissa kuin tuotantoeläimiä.

Laki ja moraali eivät aina kulje yhteiskunnassa yhtä matkaa. Muutokset lainsäädäntöihin tulevat usein jälkijunassa suhteessa moraaliseen mielipiteeseen. (mt., 24–25.) Se mikä on tänä päivänä laillista ja moraalisesti hyväksyttävää, ei ole sitä enää välttämättä kahdenkymmenen vuoden päästä. Tällä hetkellä keskustelua aiheuttaa Särkänniemen delfinaarion sulkeminen. Yleinen mielipide delfiinien pidosta viihde-eläiminä delfinaario-olosuhteissa on muuttunut vuosikymmenten aikana. Jää nähtäväksi kuinka tulevaisuudessa yleinen moraali ja sen muuttuminen vaikuttavat eri eläintenpitomuotoihin yhteiskunnassamme. Puhuttaessa eläinten oikeuksista on kyse juurikin yksilön oikeuksista. Jokaisella eläinyksilöllä tulee olla oikeus fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin (mt., 24–25.).

”Eläinten oikeudet ovat asennekasvatusta, valistusta, tiedotusta ja tutkimusta eläinten moraalisen arvon ja aseman puolustamiseksi”.
(mt., 25.)

4.2 Opetushallitus

Vuonna 2014 valmistuneisiin uuteen perusopetuksen opetussuunnitelmaan kirjattiin eläinten oikeuksien ja etiikan käsittelyä (SEY 2015). Eläinetiikka on lisätty alakoulujen ympäristöoppiin sekä yläkoulujen biologiaan, uskonto- ja elämänkatsomustiedon tunneille. Nykyään lapsilla ja nuorilla on usein harvoin mahdollisuus nähdä maatilalla eläimiä ja tutustua maatilatuotantoon. Eläimet ovat kuvis- ja televisioista tuttuja, mutta lähempi suhde eläimiin puuttuu. Hyvä eläin- ja luontosuhde vaikuttaa merkittävästi lasten psyykkiseen hyvinvointiin ja empatiakyvyn kehitykseen. (Animalia 2015, 10.) Lisäyksen yhtenä tarpeena on nähty huoli lasten eläinsuhteesta. Uudistuksella on myös haluttu opetettavan lapsille ja nuorille omien kulutusvalintojen yhteyttä eläinten hyvinvointiin. (Animalia 2015, 11.) Opetussuunnitelmassa oppimista kuvataan vuorovaikutteisena, yhteisöllisenä, monimuotoisena ja ilmiökeskeisenä toimintana, jossa kuvastuu kestävän elämäntavan välttämättömyys (Suutarinen, Kannisto 2015, 4).

Muutokset ovat tulleet seuraaviin oppiaineisiin:

Ympäristöoppi (3–6 lk): Sisältöalue S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen ”Pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin, luontoon ja yhteiskuntaan. Harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäristössä sekä toisista huolehtimista. Toteutetaan yhteinen vaikuttamisprojekti, jossa harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista paikallisella tai globaalilla tasolla.” (Opetushallitus 2014, 242.)

Biologia (7–9 lk): S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut ”tutustutaan ravinnon tuotantoon ja ruoan reitteihin” ja S6 Kohti kestävää tulevaisuutta ”Sisällöt liittyvät luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen, ilmastonmuutokseen, luonnonvarojen kestävään käyttöön ja muutoksiin lähiympäristössä. Pohditaan luonnonvarojen kestävän käytön ekologisia, sosiaalisia, taloudellisia ja eettisiä periaatteita, kestävää ravinnontuotantoa sekä eläinten hyvinvointia. Käsitellään biotalouden ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia kestävän tulevaisuuden

kannalta. Tutustutaan luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin.” (Opetushallitus 2014, 381.)

Evangelisluterilainen uskonto (7–9 lk): S3 Hyvä elämä: ”...Opetuksen sisällöiksi valitaan elämänskysymyksiin, suomalaiseen yhteiskuntaan, globaaliin vastuuseen sekä ympäristöön ja eläimiin liittyviä eettisiä kysymyksiä.” (Opetushallitus 2014, 405.)

Elämäkatsomustieto (7–9 lk): S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus ”...Perehdytään luonnon ja yhteiskunnan kestävä tulevaisuuden mahdollisuuksiin sekä ympäristöetiikkaan liittyviin kysymyksiin kuten eläinten oikeuksiin.” (Opetushallitus 2014, 412.)

Filosofia (lukio): 2. kurssi, etiikka ”eläimiä ja ympäristöä koskevia eettisiä kysymyksiä.” (Opetushallitus 2014, 178.)

Elämäkatsomustieto (lukio): 2. kurssi Ihminen, identiteetti ja hyvä elämä ”...erilaisia käsityksiä hyvästä elämästä sekä toisten ihmisten, eläinten ja ympäristön asemasta siinä.” (Opetushallitus 2014, 221.)

5 TUTKIMUSMENETELMÄT

Opinnäytetyön kehittämistyötä lähestyin laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen menetelmillä. Tutkimusmenetelmiksi valikoitui haastattelu sekä benchmarking. Opinnäytetyön luonteen vuoksi oli ilmeistä valita menetelmä, jossa tutustutaan muiden toimijoiden työhön ja poimitaan sieltä toimivimmat menetelmät. Luotettavan tuloksen saavuttamiseksi valitsin keinoksi haastattelun.

5.1 Opinnäytetyön menetelmät

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen avulla. Tietoperustana käytettiin nuoren kehitykseen perehtymistä. Varsinaisen kehitystyön

menetelmänä oli benchmarking eli vertailukehittäminen sekä haastattelu. Menetelmän ideana on verrata tutkittavaa toimintaa vastaavaan toimintaan. Benchmarking menetelmänä kyseenalaistaa omaa toimintaa ja pyrkii oppimaan toisen toiminnasta lisää hyviä asioita.

Vertailuoppimismenetelmän yleiskuvaus:

1. Kehittämisalueiden määrittäminen ja hyväksynnän hankkiminen projektille
2. Tehokkaan oppimistiimin perustaminen
3. Nykytilanteen analysointi
4. Oppiminen ja virikkeiden saaminen hyviltä esikuvilta
5. Uusien ratkaisujen kehittäminen
6. Parannusten toteuttaminen
7. Seuranta ja uudet hankkeet

(Karlöf, Lundgren, Edenfeldt Froment 2003, 134)

Haastattelun valitsin menetelmäksi benchmarkingin rinnalle, jotta saisin luontevasti sekä luotettavasti haluamaani tietoa järjestöiltä. Tavoitteenani oli suorittaa molemmat haastattelut erikseen kasvokkain järjestöjen yhteyshenkilöiden kanssa. Aikatauluongelmien vuoksi toinen haastatteluista suoritettiin sähköpostitse.

Opinnäytetyö alkoi oman toiminnan heikkouden tunnistamisella eli eläineettisen kasvatuksen kehittämistarpeen arvioinnilla. Kehittämistarpeen analysointia helpotti oma työhistoriani Fallkullan kotieläintilalla ja omat havaintoni tilalla tehtävästä nuorisotyöstä. Vertailukohteeksi valitsin kaksi eläinsuojelujärjestöä, Animalian ja SEY:n. Menetelmän valintaan vaikutti yhdistysten jo olemassa olevan tiedon hyödyntäminen. Sekä Animalialla että SEY:llä on molemmilla vuosien kokemus eläineettisen kasvatuksen ja eläintiedon levittämisestä lasten ja nuorten parissa.

Materiaalin analysointi tapahtui pohjaten tietoperustaan. Halusin selvittää, vastaako haastattelumateriaalini tietoperustaan lapsen ja nuoren kehityksestä. Lisäksi halusin saada ajatuksia ja perusteita siihen, miksi ylipäänsä eläineettistä kasvatusta tulisi tarjota lapsille ja nuorille. Haastatteluista poimin lopun johtopäätöksiin nimenomaan sellaiset työtavat, joiden koin tietoperustan sekä oman

työkokemukseni perusteella sopivan Fallkullan kotieläintilalle. Vertailuoppimisen vaiheisiin kuuluu lisäksi parannusten jalkauttaminen työhön sekä uudistetun toiminnan seuranta ja arviointi. Nämä osiot eivät kuulu opinnäytetyöhöni, vaan jäävät työn tilaajan pohdittavaksi.

5.2 Haastateltavien valinta

Haastateltavien järjestöjen valintaan vaikutti jo olemassa olevan eläineettisen kasvatustyön tekeminen. Molemmat järjestöt toimivat laajasti valtakunnallisesti eläinten oikeuksien puolestapuhujina. Suomessa on muutamia ympäristöjärjestöjä, jotka tarjoavat nuorisotoimintaa ja kouluvierailuja kuten WWF ja Dodo ry. Järjestöjen tekemä nuorisotyö käsittelee varmasti eläineettisiäkin aiheita, mutta halusin rajata työni selkeästi eläinaiheisten järjestöjen pariin. Järjestöjen materiaali oli itselleni entuudestaan tuttua ja osittain jo toiminnassa käytettyäkin. Järjestöjen tietotaito aiheesta on vakuuttava. Halusin kuitenkin haastattelukysymyksien kautta saada sellaista lisätietoa mitä ei materiaaleista pysty suoraan pääättelemään, jotta saisin itse kehitystyöni tehtyä.

Animalia on vuonna 1961 perustettu eläinten oikeuksia edistävä asiantuntija- ja kansalaisjärjestö, jolla on noin 6000 jäsentä. Järjestö edistää laillisin keinoin eläinten oikeuksia ja hyvinvointia Suomessa ja kansainvälisesti. Animalia toimii tiedottamalla, kampanjoimalla ja vaikuttamalla lainsäädäntöön sekä Suomessa että kansainvälisesti. Animalia vastustaa eläinten kohtelua joka aiheuttaa eläimille kärsimystä tai estää olennaisesti niiden lajityypillistä käyttäytymistä. Pääasialliset toimintakohteet järjestöllä ovat koe-eläintoiminta, kotieläintuotanto ja turkistarhaus. Animalia tarjoaa maksutta kouluille ja nuorisotaloille päivän-avauksia, kouluvierailijoita, oppituntimateriaalia sekä mahdollisuuden harjoittelupaikkaan. (Animalia 2016.)

Suomen eläinsuojeluyhdistysten liitto ry eli SEY on vuonna 1901 perustettu Suomen suurin eläinsuojelujärjestö, joka toimii kaikkien eläinlajien hyväksi. SEY:llä on yli 40 jäsenyhdistystä, jotka toimivat alueellisesti esimerkiksi kodittomien ja luonnonvaraisten eläinten hyväksi. Järjestö kampanjoi ajankohtaisten asioiden puolesta julkaisemalla tiedotteita, toimittamalla materiaaleja ja järjes-

tämällä koulutuksia. SEY on järjestänyt eläinten viikko-kampanjan vuodesta 1959. SEY toimii yhteiskunnallisena vaikuttajana panostaen lainsäädäntöön, päätöksentekoon ja yleiseen mielipiteeseen. Järjestö tekee yhteistyötä eri tahojen kanssa ja sillä on edustajia eläinten hyvinvoinnin neuvottelukunnissa.

SEY järjestää nuorille eläintaitokoulutus ELLU:a ja tekee kouluvierailuja sekä julkaisee vuosittain eläinten viikon teemamateriaalipaketin koululaisikäisille lisäämään tietämystä eläinasioista ja eläinsuojelusta. (SEY 2016.)

5.3 Aineiston kerääminen ja analyysi

”Laadullinen analyysi koostuu kahdesta vaiheesta, havaintojen pelkistämisestä ja arvoituksen ratkaisemisesta. Tällaisen erottelun voi tehdä vain analyyttisesti; käytännössä ne nivoutuvat aina toisiinsa”.
(Alasuutari 1994, 30)

Aineiston keräämisen aloitin tutustumalla tietoperustaan eli lapsen ja nuoren kehittymiseen. Lähdekirjallisuus keskittyy kehitys- ja kasvatopsykologiaan. Olin kiinnostunut erityisesti arvojen ja moraalien kehittymisestä ja kuinka sitä voidaan tukea. Kuinka yksilö saadaan itse pohtimaan omia arvoja ja asenteita ja mikä merkitys sillä on hänelle itselleen ja valintojen mukaan myös ympäristölle.

Haastattelukysymyksien avulla minun oli tarkoitus selvittää minkälaista nuorisotoimintaa järjestöt tarjoavat. Olin kiinnostunut kuinka he ottavat toiminnassaan huomioon eri-ikäiset lapset ja nuoret ja millä perusteella jako on tehty. Tällä kysymyksellä halusin tietoa kehitystehtävääni varten, koska Fallkullassa käyvien nuorten ikäryhmä on laaja ja kaikessa kasvatustyössä ikäryhmien huomioiminen ja sitä kautta toiminnan suunnitteleminen on tärkeää. Kysymykset käsittelivät lisäksi heidän kokemia hyviä käytänteitä ja eri haasteita, joita he ovat kokeneet käsitellessä eläineettisiä asioita lasten ja nuorten kanssa.

Opinnäytetyöni valitsemani menetelmä benchmarking perustuu toisilta oppimiseen. Toimintaa kehittääkseni hyvien käytänteiden ja yhtäläillä haasteiden kuuleminen on avainasemassa kehitystyössäni. Lisäksi olin kiinnostunut kuulemaan

järjestöjen perustelut eläineettisten asioiden käsittelyyn eli miksi he kokevat asian tärkeäksi. Tällä kysymyksellä halusin kuulla järjestöjen mielipiteitä eläineettisen kasvatuksen tärkeydestä ja mihin eri asioihin he sen perustavat. Vaikka mielestäni eläineettisten asioiden käsittelyä nuorten kanssa ei tarvitse mitenkään puolustella, ovat perustelut kuitenkin työn ammatillisuuden kautta kannalta selvyys. Kysymykset (Liite 1) lähetettiin järjestöille etukäteen luettavaksi, jotta heillä olisi mahdollisuus valmistautua haastatteluun etukäteen ja esittää mahdollisia tarkennuksia kysymyksien suhteen. Molempien järjestöjen edustajia haastateltiin erikseen.

Vertasin haastattelujen tuloksia tietoperustaan. Vertasin kasvatukseen ja kehittymiseen liittyviä yhteneväisyyksiä eli mihin liittyen eläineettinen kasvatusta on perusteltavaa. Varsinainen kehitystyö oli eläineettisen kasvatuksen kehittäminen Fallkullan kotieläintilalla. Muodostin tietoperustaan ja haastatteluihin perustuvia kehitysehdotuksia, joita voisi käytännön työssä toteuttaa.

5.4 Luotettavuus

Opinnäytetyön luotettavuus perustuu kahdelta eläinsuojelujärjestöltä haastattelemaani tiedon käsittelyyn ja sen vertaamista tietoperustaan nuoren kehittymisestä. Järjestöt joita haastattelin, ovat molemmat laillisin keinoin vaikuttavia pitkän linjan toimijoita. Molemmilla järjestöillä on pitkä kokemus eläineettisestä kasvatuksesta lasten ja nuorten parissa.

Järjestöjen tekemästä eläineettisestä kasvatustyöstä saa luotettavan kuvan. Haastatteluja tarkastellessa huomasin järjestöjen käyttämien menetelmien olevan tavallisesta nuorisotoiminnasta tuttuja nuorisotyöllisiä menetelmiä, jotka nojautuvat tietoperustanakin käyttämäni kehitys- ja kasvatopsykologiaan. Haastatteluissa tuli hyvin esille se, kuinka nuorille ei ole tarkoitus syöttää valmiita ajatuksia, vaan tärkeämpää on saada heidät muodostamaan omia mielipiteitä asioista. Toiminta on huolella suunniteltua yhdessä kasvatustieteen ammattilaisten kanssa. Kun kyseessä ovat aatteelliset järjestöt, on selvää että heillä on tietty asia jonka puolesta he toimivat ja jota he haluavat ajaa eteenpäin.

Kun kyseessä on opinnäytetyö, jonka aihe-alueena on ”eläineettisen kasvatuksen kehittäminen”, on mielestäni hyvin perusteltua nojautua nimenomaan eläinsuojelujärjestöjen tekemään työhön. Tutkimusmenetelmänä benchmarking on oppimista muilta, joten ”esikuviksi” valitsin yhdistykset, joiden koin olevan tutkimaissani aiheessa sellaisia joilta olisi mahdollisuus saada toimivia ajatuksia Fallkullan eläineettisen kasvatuksen kehittämiseen. Johtopäätöksiin olen poiminut asiat, jotka koen Fallkullan kotieläintilalla kehitystyön kannalta olennaisiksi asioiksi.

Haastattelut oli tarkoitus suorittaa alun perin erikseen, tapaamalla järjestöjen yhteyshenkilöt kasvokkain. Aikataulullisten haasteiden vuoksi SEY:n haastattelu toteutettiin kuitenkin sähköpostitse. Tämä seikka vaikuttaa tutkimustyön luotettavuuteen. Kasvokkain tapahtuva haastattelu takaa paremman vuorovaikutustilanteen, jolloin molemmilla osapuolilla on paremmat mahdollisuudet olla samalla aaltopituudella haastateltavista asioista. Taatakseni haastatteluiden onnistumisen ja saadakseni oikeanlaista tietoa, lähetin etukäteen yhteyshenkilöille kysymysten lisäksi tietoa opinnäytetyöstä sekä Fallkullan kotieläintilasta. Sähköpostilla tekemäni haastattelu onnistui mielestäni hyvin ja sain juuri sellaista tietoa, jota olin hakemassakin.

6 TULOKSET

Opinnäytetyön tulokset koostuvat tekemistäni haastatteluista Animaliaassa ja SEY:ssä. Haastattelut koostuivat viidestä eri kysymyksestä (liite 1), joihin haastattelemani henkilöt pääsivät tutustumaan etukäteen.

6.1 Pedagogisuus kouluvierailujen perustana

Animalian haastattelun sain sovittua yhdistyksessä kouluvierailukoordinaattorina toimineen henkilön kanssa. Animalian toiminta oli minulle entuudestaan jokseenkin tuttua, mutta tutustuin heidän toimintaansa ennen haastattelua vielä yhdistyksen kotisivujen kautta. Animalian tekemästä työstä lasten ja nuorten

parissa saa ammatillisen ja läpinäkyvän kuvan. Lasten ja nuorten parissa tehtävä toiminta on esitelty hyvin yhdistyksen kotisivuilla. Sivuilta löytyy myös paljon valmista materiaalia eläineettiseen pohdiskeluun lasten ja nuorten kanssa ja se on helposti käytettävissä.

Animalian edustaja puhui aluksi hieman yleisesti kouluvierailuista ja kokemuksista eläineettisestä kasvatustyöstä.

Puhuttaessa eläineettisistä asioista lasten ja nuorten kanssa ihan yksinkertaisimmillaan voi kysyä esimerkiksi ”Mitä eläimet tarvitsevat voidakseen hyvin?”. Apuna voi käyttää jotain eläimen kuvaa, kuten lammas ulkona laitumella. Tämän tyyppiseen kysymykseen pienimmätkin lapset osaavat vastata hyvin nimeämällä erilaisia tarpeita kuten ruoka, emon hoiva ja jokin suojaista paikka missä elää. Animalian kokemuksen mukaan nuoret eivät tarjoa epäloogisia vastauksia kuten ”sika tarvitsee balettitunteja”. Enemmänkin kokemuksena on, että aikuiset ihmiset kommentoivat ”Pitäisikö niiden saada tehdä sitä ja tota?”. Tämän tyyppisiin kysymyksiin hän on vastannut, että kysymys on ylipäänsä eettinen ja eihän kenelläkään ihmisellä ole absoluuttista oikeutta tehdä mitä haluaa. Ihmisillä on tietysti perusoikeuksia. Kokemuksen mukaan lapset ja nuoret hoksaavat nämä asiat oikein hyvin.

Animalialla on koulutettuja vapaaehtoisia kouluvierailijoita yli 80. Vierailuja on järjestetty jo 2000-luvun alkupuolelta lähtien. Alkujaan kouluvierailuja toteutettiin yhteistyössä Luonto-liiton kanssa, mutta nykyään Animalia toteuttaa vierailut omana toimintanaan. Vierailuja järjestetään ympäri Suomen noin 200 vierailua vuodessa.

Kouluvierailumateriaali on uusittu syksyllä 2014 pedagogisemmaksi. Pedagoginen näkökulma on tuonut kouluvierailijoille helpotusta eläineettisten asioiden lähestymiseen sekä muokannut tunteja osallistavammiksi. Animalian ajatuksena on, että tärkeintä on keskustelun herättäminen ja nuorten saaminen pohtimaan eläineettisiä asioita ja samalla muodostamaan oman henkilökohtaisen mielipiteen asioista. Lisäksi on hyvä, että nuori ymmärtää omien valintojen vaikutuksen eläinten hyvinvointiin.

Animalian kouluvierailijat tilataan yleisimmin biologian, uskonnon, filosofian ja elämänskatsomustiedon tunneille. Ala-asteikäisille tilattavat kouluvierailut eivät ole niinkään oppituntiainesidonnaisia. Animalian tarkoituksena ei ole shokeerata ihmisiä ja yleisenä kokemuksena onkin, että liian rajun materiaalin näyttämällä on poispäin työntävä vaikutus.

Animalian ajatus näytettävän materiaalin raakuudesta ja sen tarkoituksellisesta poisjättämisestä on kasvatuksellisesti kestävä ratkaisu. Tätä voidaan pitää ihan aiheellisenä suojeluna lapsia ja nuoria kohtaan liialliselta julmuudelta. Liian raa'an materiaalin näyttäminen lapsille ei ole eettisesti hyväksyttävää kasvatus- ta. Lapsille ja nuorille suuntautuvan opetuksen tulee tukea eri kehitys- ja herk- kyyskausia (Höylämaa 2000, 179). Vastuu opetuksesta ja ohjauksesta on aina opettajalla/ohjaajalla. Animalian yhteyshenkilö korosti sitä, kuinka nuoria ei tule aliarvioida. Animalian kokemus eläineettisen kasvatuksen parissa on osoittanut, että jo aivan pienimmätkin koululaiset kykenevät eettiseen pohdiskeluun, kun- han se tapahtuu tarpeeksi selkeällä tavalla ja niin että lapsi voi saada asiaan kosketuspintaa. Asioiden käsitteleminen tarpeeksi yksinkertaisesti ja perusasi- oissa pysytellessä ei ole lasten aliarvioimista vaan pikemminkin aikuisen ym- märtämistä siitä, kuinka pienet asiat voivat saada aktiivisen pohdinnan käyntiin.

Animalian kokemuksen mukaan nuoret saa hyvin pohtimaan asioita käsittele- mällä eri eläinlajien spesifistisyyttä. Tästä esimerkkinä oli kani, jota pidetään lemmikkinä, haittaeläimenä, turkiseläimenä, lihantuottajana, koe-eläimenä ja viihde-eläimenä. Monikaan nuori ei ole tullut asiaa ajatelleeksi ja he saattavat olla kovin yllättyneitä tajuttuaan asian.

Halusin opinnäytetyön luonteen vuoksi selvittää kuinka Animalia ottaa eri ikä- ryhmät huomioon toiminnassaan. Sain selville, että alun perin Animalian koulu- materiaali oli suunnattu 13–18-vuotiaille nuorille. Maailmanlaajuisesti ikäryhmät lapsi/nuori jaotellaan usein 11-ikävuoden rajalla, mikä perustuu muun muassa elokuvien ikärajoihin. Animalian edustajan ajatuksena perustuen kokemukseen luokanopettajana ja kouluvierailukoordinaattorina ikäryhmät voi jakaa myös 7- 10-vuotiaisiin, 11–14- vuotiaisiin ja siitä vanhempiin nuoriin. Peruskoulun ope- tussuunnitelman mukaan eläinetiikka sopii luonnollisimmin yläkouluun. Perus- eläinetiikan pohdiskelu sopii hyvin myös alakouluihin ja luokanopettaja tuntee

yleensä ryhmänsä hyvin ja osaa arvioida ryhmän tarpeen eläineettiselle keskustelulle.

Animalian kokemuksen mukaan hyvä kouluvierailija saa naulituksi oppilaiden mielenkiinnon niin hyvin, että katseet nousevat älypuhelimista. Luennointia tehokkaampana ja mielekkäämpänä oppimistapana pidetään keskustelevaa oppituntia, jossa nuoria herätellään pohtimaan ja muodostamaan omia mielipiteitään asioista. Mielenkiinnon herättäminen ei ole aina helppoa. Opettajan etukäteisvalmisteluilla on merkitystä tunnin onnistumiseen. Opettaja voi esimerkiksi etukäteen teettää oppilailla erilaisia aiheeseen liittyviä tehtäviä, jolloin varmistetaan valmis kosketuspinta ja lisätään mielenkiintoa itse aiheeseen.

Hyvänä käytäntönä voidaan pitää myös aiheen vientiä hyvin lähelle nuorten omaa elämää. Tällöin heidän on helpompi käsitellä asioita ja saada niitä oikeisiin mittasuhteisiin. Erilaiset tietokilpailut voivat toimia myös avaavana väylänä pohtimiselle. Tietokilpailussa voi olla esimerkiksi väittämä ”siat ovat viisaampia kuin koirat”. Oppilaille voi tulla yllätyksenä, että sika saattaakin selviytyä tietyistä tehtävistä paremmin kuin koira. Tämä auttaa nuoria ymmärtämään paremmin esimerkiksi miksi sika turhautuu pienissä ja virikkeettömissä oloissa.

Kouluikäisten lasten eläineettisessä kasvatuksessa on hyvä käyttää hyväksi lasten kehittyvää itsesäätelykykyä (Kronqvist, Pulkkinen 2007). Lapsi on usein tiedonhaluinen ja motivoitunut oppimaan uutta. Hän osaa esittää omia mielipiteitä, joka mahdollistaa eettisen pohdinnan. Lapsi hyötyy, mikäli opetuksessa käytetään konkreettisia esimerkkejä (Liite 2). Oppiminen voi tapahtua myös leikin varjolla, jolloin tavoitteena on voi olla esimerkiksi asettuminen eläimen asemaan. Lapsen voi olla helpompi pohtia omaa eläinsuhdetta roolin ja leikin kautta. Lapsen vielä kehittyvässä (Ahokas ym. 2014) vaiheessa olevat tunne elämä ja kyky tarkastella asioita muiden näkökulmasta saavat näin myös tukea kasvulle. Vaikka harjoitteissa käytetään eläimiä esimerkkeinä, vahvistavat ne kuitenkin myös lasten sosiaalisia taitoja keskenään.

Animalian kokemuksen mukaan tietokilpailujen lisäksi pari- ja ryhmätehtävät ovat tehokkaita oppimismalleja. Tällöin oppilaat usein uskaltavat helpommin tuoda oman mielipiteensä esille. Animalia pitää kuitenkin tärkeänä, että ketään

ei pakoteta kertomaan omaa mielipidettään. Yläasteikäinen nuori on herkässä iässä ja hänelle ei saa tulla tunne, että ”joutui vastaamaan kysymykseen”. Animalialla ei myöskään ole tapana kysyä luokassa ”onko täällä kasvissyöjiä paikalla?”, koska se voidaan kokea leimaavana ja kaikki eivät välttämättä halua tuoda asiaa julki. Hedelmällisempää on kysyä esimerkiksi ”Millä tavoilla voisit vaikuttaa eläinten hyvinvointiin?”. Tähän kysymykseen nuoret vastaavat lähes poikkeuksetta ”vähentämällä lihansyöntiä”.

Lapsi samaistuu helposti muihin ihmisiin, useimmiten omiin vanhempiinsa tai opettajaan. Hänen kykynsä käsitellä omia heikkouksia on vielä kehittyvä ja hän tarvitsee paljon tukea minäkäsityksensä tukemiseen. (Kronqvist, Pulkkinen 2007.) Animalian tapa pohtia eläineettisiä asioita ilman, että kukaan tuntee tulevana nolatuksi tai pakon edessä puhuneeksi tukee tätä kehitysvaihetta. Kyse on ohjaajan ammattitaidosta saada lapset ja nuoret osallistumaan keskusteluun ilman, että kukaan kuitenkaan kokee sitä ahdistavaksi.

Animalia ei halua inhimillistää eläimiä Disney-tyylillä, mutta tuo enemmän julki niiden samankaltaisuutta ihmisten kanssa. Nuorimmillakin koululaisilla toimivaksi tehtäväksi on osoittautunut harjoite, jossa pohditaan mitä samankaltaisuuksia eläimillä ja ihmisillä on. Samankaltaisuuksia löytyy esimerkiksi monista eri ruumiinosista ja aisteista. Näiden asioiden kautta voi siirtyä pohtimaan eettisiä kysymyksiä kuten miksi eläimillä saadaan rajoittaa tiettyjä perustarpeita kuten liikkuminen tai syöminen.

Animalian edustaja kertoi yleisimpänä haasteena kouluvierailuissa olevan luokka, joka ei ole kovin vastaanottavainen. Animalia ei suosi nuorien havahduttamista ”hätkähdyttävällä” materiaalilla, vaikka se varmasti nostaisikin katseet. Haasteena voi olla myös vastauksien löytäminen ja niiden muotoileminen hankaliin kysymyksiin, jotka koskevat esimerkiksi yleisesti ihmisen oikeutusta eri eläinlajien hyväksikäyttöön.

Animalian materiaalin ja kouluvierailujen tarkoituksena ei ole manipuloida tai saada nuoria ajattelemaan tietyllä tavalla asioista, vaan enemmänkin saada oppilaat pohtimaan asioita ja muodostamaan niistä omat mielipiteensä.

Olin itse kiinnostunut saamaan Animalialta vastauksen kysymykseen ”Miksi eläineettisistä asioista tulisi puhua lasten ja nuorten kanssa?”. Kysymys tuntui itselleni hyvinkin itsestäänselvyydeltä, mutta koin tärkeänä kuulla Animalian ajatuksia kysymyksestä, joka toimii mielestäni nuorille suunnatun eläineettisen työn perustana.

Animalian edustaja kertoi eläineettisten asioiden olevan yhteiskunnassa tällä hetkellä pinnalla. Esille tuli myös eläineettisten asioiden kirjaaminen uusittuun opetussuunnitelmaan. Eettisten asioiden pohdiskelu ylipäänsä kuuluu noin 12–18-vuotiaiden nuorten elämään. Hänestä olisi kummaa, jos koulussa ei puhuttaisi näistä asioista, koska siellä nuoret kuitenkin viettävät merkittävän osan ajastaan. Haastattelemalleni henkilölle oli jäänyt hyvin mieleen kuinka erään koulun rehtori oli todennut

”Koulu on paikka, jossa pitää herättää keskustelua ja koulussa pitää voida tuoda erilaisia näkökantoja esille. Koulu ei ole tuomassa oikeaa tai väärää vastausta vaan nuorille annetaan erilaisia vaihtoehtoja. Nuoriin pitää voida luottaa ja heistä tulee kasvattaa kriittisesti ajattelevia ihmisiä jotka poimivat itselleen sopivia asioita sieltä sun täältä. Jos nuorille ei tarjota mitään kiinnostavaa, menevät he nettiin ja etsivät sen sieltä.”

6.2 Eläinetiikkaa ratkaisukeskeisesti

SEY:n haastattelun toteutin sähköpostitse aikatauluongelmien vuoksi. SEY:n tekemä nuorisotoiminta on liiton sekä jäsenyhdistysten tekemää paikallista nuorisotoimintaa. SEY kouluttaa Eläintaitokoulutus ELLU:n kouluttajia, jotka järjestävät paikallistasolla lapsille ja nuorille lemmikkiaiheisia ELLU-kursseja. SEY ylläpitää Eläintaito ELLU:un pohjautuvaa lemmikkieläimistä tietoa antavaa nettisivustoa, jonne myös lapset ja nuoret pääsevät tuottamaan materiaalia. Paikallisjäsenyhdistykset järjestävät lapsille ja nuorille ELLU- koulutusten lisäksi kerhoja, nuorten iltoja sekä erilaisia tapahtumia ja tempauksia. SEY:llä on myös kouluvierailijoita, jotka ovat merkittävä osa liiton nuorisotoimintaa. Kouluvieraili-

jat kohtaavat vuosittain noin 1500 lasta ja nuorta valtakunnallisesti eläinsuojelija ja eläinteemaisten aiheiden merkeissä.

Jokavuotinen Eläintenviikko on SEY:n tärkein ja suurin kampanja. Lokakuussa vietettävän eläintenviikon teemaksi nostetaan keskustelun keskiöön jokin ajan-kohtainen tai muutoin merkittävä eläinsuojeluteema. Teemoina ovat olleet muun muassa SEY:n eläinsuojeluneuvojat, suomenhevoset ja kananmunien tuotantotapamerkinnot. Vuosittain vaihtuvaa teemaa käsitellään seminaareissa, mediatiedotteissa ja koulumateriaaleissa. Eläinsuojeluongelmien ennaltaehkäisy on yksi SEY:n tärkeimmistä tavoitteista, jonka vuoksi toiminta lasten ja nuorten kanssa on keskeisellä sijalla, joka näkyy erityisesti Eläinten viikon panostuksessa. SEY julkaisee kouluille maksutonta Eläinten viikon materiaalia oppituntikäyttöön. Opetusmateriaalia on julkaistu vuodesta 1990 saakka. Vuonna 2015 koiraihteista materiaalia tilattiin noin 160 000 oppilaalle.

Kysymykseeni kuinka SEY ottaa eri ikäryhmät toiminnassaan huomioon selviää, että huomiointi tapahtuu pääasiallisesti tuotetun materiaalin kautta, jotka suunnataan eri ikäryhmille. Jaotteluna ovat tavallisimmin ala- ja yläasteikäiset lapset ja nuoret (ja sitä vanhemmat) esimerkkinä Eläinten viikon koulumateriaali. Eläintaitokoulutus ELLU:n materiaalit ovat suunnattu 10–16-vuotiaille nuorille. Kouluvierailijat suunnittelevat vierailunsa ohjelman kyseisen ikäryhmän mukaan. SEY käyttää yleensä materiaalien tuottamisessa mukana kasvatusalan ammattilaisia, joilta he saavat tietoa siitä millaista materiaalia millekin ikäryhmälle kannattaa suunnata.

Eläintenviikon materiaalin tutustuessa olen tullut vaikuttuneeksi vihkosen laadusta. Eläinten viikon vihkoset sisältävät monipuolista perustietoa eläimistä kiinnostavassa muodossa. Tieto eläimistä on kirjoitettu niin, että lukija pääsee tutustumaan esimerkiksi nautaan, sen perusteella minkälainen se on eläimenä. Tietopaketti kertoo eläimen luonnollisista elintarpeista ja siitä mitä seuraa jos niitä rajoitetaan. Vihkosten tapa käsitellä eläintuotantoa ja sitä kautta eläineettisiä asioita on mielestäni toimiva. Pidän siitä, kuinka asioista kirjoitetaan selkeästi ja mielenkiintoisesti. Monet aiheet ovat sellaisia, joita nuoret Fallkullan toiminnassa usein kysyvät kuten esimerkiksi miksi lehmällä on korvamerkki tai miksi lypsylehmät saavat joka vuosi vasikan. Vihkosten ikäjaottelu ala-

koululaisille sekä yläkouluun ja lukioon tukee lapsen kehityksen huomioimista. Alakoululaisten vihkossa käsitellään asioita hieman enemmän alkeista lähtien ja selkeästi myös neljännellä luokalla tapahtuvaa biologian maatilatunteja mukailen. Yläkoulujen ja lukiolaisten materiaali sisältää vähän enemmän eettistä pohdintaa. Molempien ikäryhmien materiaalit sisältävät lisäksi tehtäviä, jotka lisäävät toiminnallisuutta asioiden käsittelyyn.

SEY:n kokee hyviksi käytänteiksi toiminnallisuuden. Esimerkiksi erilaisten tehtävien ja leikkien kautta eläineettisten teemojen lähestyminen helpottuu. Konkreettisuus asioiden käsittelyssä helpottaa asioiden yhdistämisen omiin valintoihin ja tällöin aihe ei jää liian etäiseksi lapsille. SEY kokee myös tärkeänä asiana, että asioista puhutaan ratkaisukeskeisesti, kuinka jokainen ihminen voi omilla yksilöllisillä valinnoillaan vaikuttaa esimerkiksi eläinten hyvinvointiin liittyviin asioihin.

Tanner (2000) kirjoittaa opetuksen motivoivuudesta liittyen oppimisen haluun sekä oikean vaikeustason löytämiseen. Sekä Animalian että SEY:n haastattelusta kävi ilmi, että oppilaat saadaan parhaiten mukaan oppitunneilla viemällä asiat tarpeeksi lähelle heidän omaa elämäänsä sekä osallistamalla nuoria esimerkiksi ryhmätehtävien kautta. Ohjaajan omalla asenteella on myös suuri merkitys nuorten asenteeseen aiheesta. Oma innostuneisuus tarttuu helposti myös nuoriin, jolloin asioiden käsittely on hedelmällisempää.

Eläineettisten asioiden käsitteleminen lasten ja nuorten kanssa ei ole haastetta. SEY:n yhteyshenkilö mainitsee esimerkkinä lasten ja nuorten ikätason huomioimisen ja sen suhteuttamisen käsiteltävään aiheeseen. Hänestä lasten ikätason huomioiminen on tärkeää kouluvierailuja ja ELLU-kursseja suunniteltaessa. Esiteltävät aihealueet ja mahdollisesti näytettävä materiaali ei saa järkyttää ja ahdistaa nuoria. SEY:llä on tapana kysyä vierailujen jälkeen lapsilta jäikö jokin asia mietityttämään ja tarvittaessa tilanne tulee purkaa paikanpäällä.

SEY:n materiaali on selkeästi suunniteltu ikätasot huomioiden. Haaste kohtaamistyössä kouluvierailuja tehdessä luo varmasti haasteen. Kouluvierailijat ovat koulutettuja vapaaehtoisia aikuisia. Koulutuksen paneutumisella aiheeseen on varmasti merkitystä. Toimivin tapa käsitellä asioita löytyy kuitenkin varmasti

kouluvierailuja tehdessä ja kokemuksen karttuessa. SEY:n tapa purkaa mieltä kaihtavat asiat vierailun jälkeen on tuttu myös Fallkullan toiminnasta. Toisinaan eläimiä menehtyy ja nämä tilanteet tulee aina käsitellä lasten ja nuorten kanssa, jotta he saavat oikean tiedon asiasta ohjaajilta. Näissä tilanteissa nuorille kerrotaan aina, että he voivat tulla yleisen keskustelun jälkeenkin kysymään, jos jokin asia jäi epäselväksi tai kaihtamaan mieltä.

SEY:llä on monia jäsenyhdistyksiä, jotka toimivat pienillä paikkakunnilla, joilla ei aina ole tarjota nuorille toimintaa. Jäsenyhdistykset saattavatkin olla paikkakuntien ainoita toimijoita, jotka tarjoavat lapsille ja nuorille suunnattua toimintaa esimerkiksi ELLU:n muodossa. Eläinsuojeluyhdistysten lapsille ja nuorille tarjoama toiminta on osallistavaa ja yhteisöllisyyttä kehittävää. Toimimalla turvallisten ja eläinrakkaiden aikuisten kanssa mahdollistetaan sukupolvien välinen vuorovaikutustilanne.

”SEYn nuorisotoiminta tarjoaa lapsille ja nuorille tiedon lisäksi positiivisia elämyksiä, tunne-elämän rakennusaineita sekä mahdollisuutta syventää arvopohdintaa turvallisessa ja kannustavassa ilmapiirissä, mielekkään toiminnan avulla. SEYn nuorisotoiminta pyrkii edistämään nuorten aktiivista kansalaisuutta sekä kasvattaa lapsista ja nuorista ympäristö- ja eläintietoisempia toimijoita. ELLU-kursseilla, kouluvierailuilla ja Eläinten viikon materiaaleissa keskiössä on jokaisen yksilön vastuu ja mahdollisuus toimia eläinten sekä ihmisten hyväksi.”

SEY kokee, että lapset nuoret pohtivat paljon eläinten hyvinvointiin, eläinten hyödyntämiseen ja ihmisen vaikutusta luontoon ja ympäristöön aiheisia teemoja. Moni nuori haluaa itse tehdä jotain, jotta eläinten kohtelu paranisi. SEY:n ja muiden kansalaisjärjestöjen tarjoaman toiminnan kautta he voivat päästä toimimaan itselleen tärkeiden arvojen mukaisesti ja tuntemaan itsensä osallisiksi niin yhteiskunnassa kuin omissa toimintaympäristöissään. SEY:n kouluvierailijat ja ELLU-kouluttajat kertovat näistä mahdollisuuksista lapsille ja nuorille. Eläinten viikon materiaalit ovat tässä myös keskeisessä asemassa.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET

Nuoruuden yhtenä tarkoituksena (Dunderfelt 2011) on toimia maailmankatso-
musta kehittävässä ajanjaksona, jolloin yksilön arvomaailma ja moraali kehitty-
vät. Eläineettinen kasvatus haastaa ihmiset pohtimaan omaa arvomaailmaansa
ja moraaliana samalla kehittäen ja tukien nuoren arvomaailman ja moraalin
muodostumista tukien samalla myös kognitiivista kehitystä. Moraalin ja arvo-
pohjan kehittymistä voidaan tukea kodin ja koulun lisäksi esimerkiksi nuorisota-
lolla (Kronqvist, Pulkkinen 2007, 191). Kotieläintilalla nuoret pääsevät käytän-
nön kautta, turvallisten aikuisten kanssa ja eläimiin tutustuen kehittämään ja
punnitsemaan omaa arvopohjaansa. Kuten nuorisotyöhön yleensäkin, myös
eläineettisessä kasvatuksessa tulee muistaa nuoren oman mielipiteiden kun-
nioitus. Nuorella tulee olla vapaus ilmaista oma mielipiteensä ja häntä tulee sii-
hen myös rohkaista. Varsinkin ryhmässä oman mielipiteen julki tuominen ei aina
ole helppoa etenkin murrosikäisille nuorille. Ketään ei tule pakottaa kerto-
maan omaa mielipidettään. Murrosikäisen nuoren kehittyvä itsetunto on haavoit-
tuvainen, jolloin esimerkiksi eriävän mielipiteen esittäminen voi olla vaikeaa.

7.1 Johtopäätökset

Reformipedagogi John Dewey (1859–1952) suhtautui kriittisesti kouluun, jossa
yhteiskunnan hyväksi todetut arvot istutettaisiin oppilaiden mieleen ilman kriittis-
tä ja älyllistä uudelleenarviointia. Dewey:n mielestä arvot tulisi voida asettaa
kriittisen arvioinnin alle ja oppilaiden tulisi itse oppia löytämään ratkaisut moraa-
lisiin kysymyksiin. (Väkevä 2000, 72.) Tämä sama johtoajatus on tullut esille
monesta eri kirjallisesta lähteestä ja haastattelemiltani yhdistyksiltä. Eläineettis-
ten asioiden pohtiminen on nimenomaan kriittistä ajattelua ja omien mielipitei-
den muodostamista aiheiden ympärille. Nuorten omaa kriittistä ajattelukykyä
tulee vahvistaa, mutta kuitenkin niin, että heille ei syötetä valmiiksi pureskeltuja
ajatuksia tai yritetä vaikuttaa heidän mielipiteisiinsä. Nuorille tulee tarjota erilai-
sia vaihtoehtoja, joista he voivat itse valita omiin arvoihinsa sopivat asiat.

Suorittamieni haastatteluiden ja perehtymääni kirjallisuuteen nuoren kasvusta olen vakuuttunut eläineettisen kasvatuksen tärkeydestä yleisesti sekä Fallkullan kotieläintilalla. Pidän kuitenkin tärkeänä, että eläineettisten asioiden käsittely tapahtuu ammatillisesti lasten ja nuorten kehityksen huomioon ottaen. Eläineettisten asioiden lisäämistä koulujen opetussuunnitelmaan ei voi ohittaa. Fallkullassa tapahtuva eläineettinen kasvatustyö on yksi osa toimintaa ja tukee samalla koulujen opetussuunnitelmaa. Eläineettiset asiat tulevat opetussuunnitelmassa esille monessa eri oppiaineessa. Vaikuttamistoimintaan liittyvät asiat kuten omien valintojen vaikutus itselle, ympäristölle ja eläinten hyvinvointiin tulevat ilmi ympäristöopissa ja biologiassa Ratkaisukeskeinen pohtiminen esimerkiksi kouluryhmävierailuissa herättelee nuorissa juuri oman toiminnan ja valintojen merkitystä. Fallkullaan suuntautuvat koulujen ryhmävierailut sijoittuvat usein biologian tuntien aiheiden tiimoille, varsinkin neljännen luokan kotieläinopin osalta. Yleisesti eläineettisiä kysymyksiä pohditaan uskonnon, elämäntieteen, elämäntiedon ja filosofian tunneilla. Nuorisotalolla tapahtuva pohdinta voi olla ikäryhmästä riippuen joko oppitunneille valmentavaa, jolloin nuori saa etukäteen harjoitusta eettisestä pohdinnasta koulutunteja varten tai oppituntien jälkeistä kertauksen omaista eri asioiden pohtimista.

Eläineettisellä pohdinnalla voidaan vaikuttaa nuorten asenteisiin. Käytännön työssä ryhmävierailuja ohjatessa olen huomannut, että usein jännitys isoja eläimiä kohtaan purkautuu niitä vähättelevänä käytöksenä. Eläimiä saatetaan ilkkua ja pilailla niiden kustannuksella. Eläimiin kohdistuvaa kunnioitusta lisää nuorten tutustuminen niihin ja ymmärrys eläinten tarpeista, käyttäytymisestä ja sen syistä. Ohjaajan hauskalta tai nuorten mielestä jopa yllättävältä kuulostava kysymys saattaa alun hersyvyyden jälkeen tuottaa asiallista pohdintaa.

Fallkullassa nuoret pääsevät turvallisesti tutustumaan eri eläimiin lähietäisyydeltä. Mikäli eläin käyttäytyy nuoren mielestä pelottavasti, kuten silloin kun kaksi vuohetta mittelee voimistaan, on nuorille hyvä selittää mistä eläinten käytös johtuu ja onko se heille todellisuudessavaarallista. Eläimet antavat ihmisille suoraa palautetta toiminnastaan ja rauhallisimmillaan eläin on silloin kun ihminenkin käyttäytyy sitä kohtaan rauhallisesti ja kunnioittavasti. Lapset ja nuoret oppivat tämän asian helposti, koska riehumalla eläin ei uskalla tulla heidän luokseen ja silloin eläimen silittäminen ei onnistu. Ylipäänsä mielenkiintoa eläinlajeja koh-

taan voidaan lisätä kertomalla niiden elämästä. Mitä kyseinen eläinlaji vaatii voidakseen hyvin tai mitä erityisiä käyttäytymistapoja (esim. sikojen mutakylvyt) sen elämään liittyy.

7.2 Kehittämisehdotukset

Opinnäytetyöllä halusin löytää erilaisia tapoja ja menetelmiä käsitellä eläineettisiä asioita lasten ja nuorten kanssa. Alla kokoomani keskeisimmät haastatteluiden kautta esille tulleet asiat, jotka koen varsinaisiksi kehittämisideoiksi:

1. Eläineettisten asioiden käsittely yksinkertaisilla esimerkeillä ja niiden tuominen lähelle nuorten elämää helpottaa asioiden käsittelyä. Eläin-kursseilla käyvät 12–17-vuotiaat nuoret ovat usein jo Fallkullassa jonkin aikaa käyneitä nuoria. Heillä on valmiiksi ymmärrystä eläimistä ja usein jonkin asteinen tunneside niihin. Nämä seikat edesauttavat pohdintaa ja asioiden syvällisempää käsittelyä. Ryhmävierailulle tulevat nuoret eivät välttämättä ole edes aiemmin nähneet elävää nautaa, jolloin asioiden käsitteleminen tarpeeksi yksinkertaisessa muodossa ja konkreettisesti hyödyttää sekä oppilaita että ryhmää ohjaavaa työntekijää. Selkeiden ja käytännönläheisten esimerkkien avulla eläineettinen pohdinta helpottuu. Kerrottaessa oppilaille esimerkiksi lihasikojen kasvatuksesta ja niiden elinolosuhteista on helppo käyttää esimerkkinä Fallkullassa olevaa sika-karsinaa, jossa pidetään paksulla pahnapohjalla kahta sikaa. Maataloudessa samankokoisessa karsinassa pidetään moninkertainen määrä sikoja ja kuivikkeen määrä on olematon. Oppilaiden kanssa voi pohtia kuinka siat pääsevät toteuttamaan luontaisia käyttäytymismallejaan kuten tonkimista tai mitä ahtaus ja virikkeiden puute saattaa aiheuttaa sioille.
2. Sekä Animalian että SEY:n haastatteluista kävi selkeästi ilmi toiminnallisten harjoitteiden toimivuus käsitellessä eläineettisiä asioita lasten ja nuorten kanssa. Nuorisotalona Fallkullassa toiminnalliset harjoitteet eri asioissa ovat arkipäivää ja hyväksi todettuja. Toiminnallisina harjoitteina esimerkiksi siipikarjan elintilan (LIITE 2) käsitteleminen voisi olla hyvä

esimerkki. Harjoitteessa nuoret pääsevät itse tekemään ja näkemään käytännössä siipikarjan elintilan suhteet. Konkreettinen esimerkki auttaa havainnollistamisessa ja on mielenkiintoisempi käsittelytapa kuin luennoiminen.

3. Eläimiin liittyvät eettiset kysymykset saattavat aiheuttaa lapsissa ja nuorissa huolta. Eläineettisen pohdinnan tarkoitus ei kuitenkaan ole huoletuttaa tai aiheuttaa murhetta nuorille. Ratkaisukeskeisyys saa nuoren ymmärtämään omien valintojen merkityksen eläinten hyvinvointiin. Omien valintojen pohtiminen on myös yhteiskunnallista vaikuttamista. Ratkaisukeskeinen ajattelutapa tukee myös nuoren muita elämäntilanteiden osa-alueita. Eläineettisten aiheiden tasoa tulee miettiä etukäteen ja arvioida keskustelun tason soveltuvuus eri-ikäisille lapsille ja nuorille. Tärkeintä on herättää mielenkiinto käsiteltävään aiheeseen ja saavuttaa keskustelua. Harjoitteissa voi hyödyntää jo olemassa olevaa materiaalia esimerkiksi SEY:ltä ja Animalialta.

7.3 Eri ikäryhmien huomioiminen

Eri ikäryhmät on hyvä ottaa huomioon Fallkullassa toteutettavassa eläineettisessä kasvatuksessa. Eläineettisen pohdinnan ei ole tarkoitus aiheuttaa lapsissa ja nuorissa ahdistusta. Vaikkakin jotkin käsiteltävät aiheet saattavat aiheuttaa hämmennystä tai jonkin asian kyseenalaistamista, on mielestäni sekä Animalian että SEY:n mainitsema ratkaisukeskeinen käsittelytapa oikea. Emakkojen porsitushäkit ja virikehäkkikanaloissa elävien kanojen elinolosuhteet ovat asioita, jotka saattavat aiheuttaa nuorissa enemmänkin keskustelua ihmisen oikeutuksesta rajoittaa voimakkaasti eläinten luontaisia käyttäytymistarpeita. Omien valintojen merkitys eläinten hyvinvointiin voi tuoda nuorelle tunteen vaikuttamisesta. Tunne siitä, että yksilön toiminnalla on merkitystä yhteiskunnassa, on nuoren kasvun kannalta tärkeää. Vaikuttamistoiminta on lisäksi ollut jo muutaman vuoden ajan keskeisiä työmuotoja nuorisosiainkeskuksella.

Loppujen lopuksi nuorten iän merkitys eläineettiseen kasvatustyöhön ei ole niin iso kuin aluksi ajattelin. Pääasiana voisi kuitenkin pitää nuorten suojaamisen

liialliselta julmuudelta ja asioiden konkretisoimisen sekä toiminnallisuuden. Toiminnalliset tehtävät ja asioista käytännönläheisesti puhuminen sopii kuitenkin kaikille ikäryhmille. Varsinainen kiinnostus maailmankatsomuksellisiin asioihin tapahtuu yleensä yläaste/lukioikäisenä, jolloin eettisten asioiden käsittely voi olla helpompaa ja monipuolisempaa. Teini-ikäisen nuoren itsetunto voi kuitenkin kokea helposti kolahduksia, joten tietty hienovaraisuus on hyvä muistaa. Nuorta ei tule asettaa sellaiseen asemaan, että hän joutuu liikaa puolustelemaan omia mielipiteitään. Toisten ihmisten arvojen kunnioittaminen kuuluu sekä oppilaille että ohjaajalle. Nuorempien lasten käsitystä eettisistä asioista ei voi kuitenkaan aliarvioida. Aihepiirien käsittely tapahtuu vain käytännönläheisemmällä tasolla niin että lapsella on mahdollista muodostaa oma henkilökohtainen mielipiteensä.

7.4 Lopuksi

Eläineettistä kasvatusta ei pidä ajatella liian haastavana asiana. Tärkeintä on keskustelun saavuttaminen ja yhdessä pohtiminen. Eläineettisten asioiden käsittely ei välttämättä vaadi ohjaajalta erityistietoa aiheesta, vaikkakin keskustelu voi monipuolisemman taustatiedon kautta saada laajempaa ulottuvuutta. Kysymyksiin ei ole tarve antaa valmiita vastauksia vaan jokainen saa muodostaa asioista oman mielipiteensä. Yleistä eettistä pohdintaa osaavat kaikki harjoittaa.

Opinnäytetyön kehittämiskohteena oli eläineettisen kasvatuksen kehittäminen Fallkullan kotieläintilalla. Opinnäytetyöllä haluttiin löytää tapoja käsitellä eläineettisiä asioita lasten ja nuorten kanssa. Käytetyt kehittämistyön menetelmät mahdollistivat oppimisen muilta toimijoilta. Haastatteluiden ja tiedon käsittelyn kautta löytyi ideoita ja ennen kaikkea rohkaisua kehittää eläineettistä kasvatusta jo tutuilla nuorisotyöllisillä menetelmillä. Opinnäytetyö antaa tilaajalleen kehitys- ja kasvatopsykologiaan perustuvia tutkimuspäätelmiä jalkautettavaksi osaksi toimintaa. Eläineettisen kasvatuksen kehittäminen tukee myös koulujen opetussuunnitelmaa.

LÄHTEET

- Ahokas, Marja & Ferchen, Maija & Hankonen, Nelli & Lautso, Anita & Pyysiäinen, Jarkko 2014. Sosiaalipsykologia. Helsinki: Sanoma Pro Oy
- Alasuutari, Pertti 1994. Laadullinen tutkimus. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy
- Brenifier, Oscar 2009. Keskusteleva opetus. Tallinna: Tallinnan kirjapaino-osakeyhtiö
- Dunderfelt, Tony 2011. Elämänkaaripsykologia. Helsinki: WSOYpro Oy
- Juntunen, Marianne & Lehtovirta, Tiina & Pelli, Kanerva 2016. Erityisiä eläimiä-leikkejä ja tehtäviä eläinsuhteen pohtimiseen. Animalia ry & SEY Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto ry
- Juntunen, Marianne 2016. Tiedote ”Opetussuunnitelmiin eläinten oikeuksia ja eläinetiikkaa”. Viitattu 5.3.2016. <http://www.sey.fi/ajankohtaista/blogi/615#>
- Karlöf, Bengt & Lundgren, Kurt & Edenfeldt Froment, Marie 2003. Ota oppia parhaista! Tehoa vertailuoppimisesta. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino
- Kurki, Leena & Tomper, Tuukka 2011. Väittely opetusmenetelmänä. Tallinna: Tallinnan kirjapaino-osakeyhtiö
- Kronqvist, Eeva-Liisa & Pulkkinen, Minna- Leena 2007. Kehityopsykologia. Matkalla muutokseen. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö
- Luukka, Panu 1998. Ei ole oikeutta, on vain me! Pro gradu. Helsingin yliopisto. Yleisen valtio-opin laitos. Valtiotieteellinen tiedekunta
- Lyytinen, Heikki (toim.) 2006. Näkökulmia kehityopsykologiaan. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö
- Nelskylä, Lena 2016. Pikkukokkien puolella. Yhteishyvä (6) 2/2016, 22–29.
- Paalasmaa, Jarno (toim.) 2000. Lapsesta käsin. Kasvatuksen ja opetuksen vaihtoehtoja. Jyväskylä: PS-kustannus
- Suutarinen, Nisse & Kannisto, Tarna 2015. Aito keksijäkokemus. Opas yläkoulu-alaisten toiminnalliseen keksintöopetukseen. Helsinki: MFKA-Kustannus Oy
- Tanner, Johanna (toim.) 2000. Miten opimme. Aivot, mieli, kokemus ja koulu. Helsinki: WSOY
- Valkama, Elina 2015. Eläinten oikeuksista täytyy puhua lapsillekin. Animalia (4) 3/2015, 10-11.
- Opetushallitus 2016. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Viitattu 24.2.2016. http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf
- Opetushallitus 2016. Lukion opetussuunnitelman perusteet 2014. Viitattu 24.2.2016. http://www.oph.fi/download/166556_lukion_opetussuunnitelman_perusteet_2015_luonnos_14042015.pdf

LIITE 1:

Haastattelukysymykset

1. Minkälaista toimintaa yhdistyksenne tarjoaa lapsille ja nuorille?
2. Millä perusteella otatte eri ikäryhmät huomioon toiminnassanne (ala- ja yläasteikäiset)?
3. Mitä hyviä käytänteitä olette havainneet puhuttaessa eläineettisistä asioista lapsille ja nuorille?
4. Minkälaisia haasteita olette havainneet puhuttaessa eläineettisistä asioista lapsille ja nuorille?
5. Mitkä ovat mielestänne tärkeimmät syyt eläineettisten asioiden käsittelyyn lasten ja nuorten kanssa?

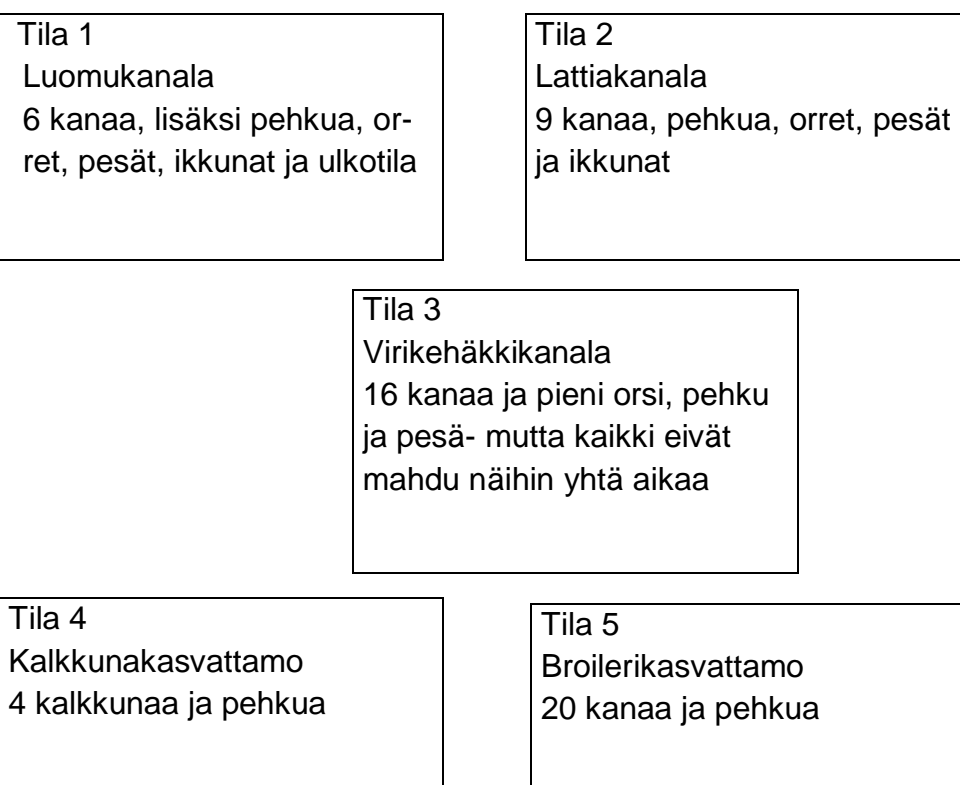
LIITE 2:

Rakennetaan kanaloita tai maatila

Leikin tarkoituksena on auttaa hahmottamaan tuotantoeläinten käytettävissä olevaa elintilaa. Harjoitus sopii erinomaisesti esimerkiksi eläintuotantoa käsitteleville biologian tunneille sekä matematiikkaan pinta-alaa käsitteleville tunneille.

Oppilaat leikkaavat A4-papereista kanoja (kanan koko on noin A4- paperin verran) ja A3-paperista kalkkunoita. Lisäksi voidaan leikata paperista paloja, jotka kuvaavat olki- tai turvepehkua, ohuita orsia kuvaavia paloja ja pesä. Luokkaan rajataan useampia (vähintään neljä) neliömetrin kokoista aluetta ja yksi kaksi kertaa neliömetrin kokoinen (alue 1, luomukanala ulkoalueen kanssa) teipillä. Nämä alueet kuvaavat erilaisia siipikarjan tuotantotiloja.

Oppilaat asettavat kanoja/kalkkunoita ja sisustuksia alueille ohjeiden mukaan:

Voidaan myös toteuttaa sikala, ja tehdä pahvista silta karsinaan ja emakko kääntymisen estävään häkkiin. Leikkijät väistämättä huomaavat tilanahtauden. Leikin ohessa sopii katsoa kuvia eläinten elinolosuhteista ja keskustella, millaisissa elinolosuhteissa eläin voi leikkijöiden mielestä hyvin.

(Juntunen, Lehtovirta, Pelli 2016, 12–13)